

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Studijní program: Geografie
Studijní obor: Geografie a matematika se zaměřením na vzdělávání

Bakalářská práce

Hipoturistika v kraji Vysočina

The horse riding in the region Vysočina

Iva Hradecká
Vedoucí práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2013

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením školitelky RNDr. Dany Fialové, Ph.D. a všechny použité prameny jsem řádně citovala. Tato práce nebyla předložena k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 24. 4. 2013

.....
Podpis autora

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za vedení této práce a cenné rady, které mi při jejím zpracovávání poskytla. Chtěla bych také poděkovat svým rodičům za to, že mě při studiu podporovali, pomáhali a vycházeli mi vstříc při psaní této práce. V neposlední řadě patří můj dík všem dotazovaným za užitečné informace o hipoturistice.

Abstrakt

Tato práce se zabývá jezdeckým cestovním ruchem neboli hipoturistikou. Tento druh cestovního ruchu bývá často spojován s venkovským cestovním ruchem a agroturistikou jako doprovodný program, proto se tato práce věnuje i těmto tématům, jak tyto formy turismu vznikly, za jakým účelem a jaký mají přínos.

Cílem této práce je vytvoření návrhu hipostezky v makroregionu Ledčsko v kraji Vysočina. Vedle rešerše dostupné literatury byla zvolena metoda řízených rozhovorů, kde byli respondenty majitelé jezdeckých stanic. Bylo zjištěno, že se hipoturistika v makroregionu Ledčsko vyvíjí s obtížemi. Byly vytvořeny dva návrhy hipostezek – první hipostezka se blíží svým charakterem stezce naučné a je v okolí Ledče nad Sázavou, druhá stezka je určena pro bryčku a tvoří okruh kolem Habreku. Obě stezky jsou obousměrné a návrh byl majiteli stanic pozitivně přijat.

Klíčová slova: hipoturistika, hipostezky, venkovský cestovní ruch, agroturistika, Vysočina

Abstract

The topic of this thesis is the hipotourism. This kind of tourism often accompanies rural tourism and agritourism. Therefore, the work deals with these kinds of tourism, their creation, purpose and contribution, as well.

The goal of this work is to create a plan of a hipopath in the Leděčsko macroregion located in the Vysočina region. In addition to the bibliographic search of available literature, the method of controlled interviews was used, with respondents being the owners of horse riding stations. It was found that hipotourism has difficulties developing in the Leděčsko macroregion. Two plans have been created – the first hipopath is close to having educational nature and is near Leděč nad Sázavou, the second one is meant for a carriage and creates a circuit around Habrek. Both paths are bidirectional. The owners of horse riding stations has accepted both plans positively.

Key words: agrotourism, hipotourism, equestrian trail, rural tourism, the region Vysocina

Obsah

Abstrakt	4
Abstract.....	5
Obsah	6
Seznam použitých zkratek	7
Seznam obrázků	8
Seznam grafů	8
Seznam tabulek	8
1 ÚVOD	9
2 REŠERŠE LITERATURY	11
2.1 Cestovní ruch	11
2.2 Venkovský cestovní ruch a agroturistika	14
2.3 Hipoturistika	19
2.4 Venkovský cestovní ruch, agroturistika a hipoturistika v ČR	23
2.5 Typy stezek v Česku jako specifická infrastruktura cestovního ruchu	27
3 METODIKA	31
4 ANALÝZA MODELOVÉ OBLASTI.....	34
4.1 Kraj Vysočina	34
4.1.1 Charakteristika kraje	34
4.1.2 Venkovský cestovní ruch, agroturistika a hipoturistika na Vysočině	36
4.2 Charakteristika oblasti Havlíčkobrodsko, Posázaví a Ledčsko.....	41
5 NÁVRH HIPOSTEZKY.....	46
6 ZÁVĚR	50
Seznam použité literatury a zdrojů.....	52
7 PŘÍLOHY	I
Seznam příloh	I

Seznam použitých zkratek

CR	cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ECEAT	Evropské centrum pro ekologii a turismus
EU	Evropská unie
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KČT	Klub českých turistů
KRNAP	Krkonošský národní park
MAS	Místní akční skupina
NPŠ	Národní park Šumava
ROP	Regionální operační program
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vztahy ve venkovské turistice	18
Obrázek 2: Značení pěších tras v Česku.....	27
Obrázek 3: Značení lyžařských tras v Česku.....	27
Obrázek 4: Značení cyklotras a cyklostezek v Česku	28
Obrázek 5: Značení naučných stezek v Česku.....	28
Obrázek 6: Značky jezdeckých stezek v Česku	29
Obrázek 7: Značení jezdeckých stezek průběžných v Česku	29
Obrázek 8: Barevná škála turistického značení	30
Obrázek 9: Hustota jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006	39
Obrázek 10: Hustota jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2010	40
Obrázek 11: Jezdecká naučná stezka v okolí Ledče nad Sázavou.....	46
Obrázek 12: Trasa pro bryčku v mikroregionu Ledečsko	48

Seznam grafů

Graf 1: Ubytovací zařízení v ČR.....	13
Graf 2: Počet jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006 a 2010	38
Graf 3: Počet jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006 podle kategorií	38

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typy cestovního ruchu.....	12
Tabulka 2: Alternativní formy turismu.....	14
Tabulka 3: Formy venkovského turismu	15
Tabulka 4: Zásady pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR	20
Tabulka 5: Kategorizace jezdeckých stanic ČR.....	24
Tabulka 6: Trasy na Vysočině	37
Tabulka 7: Přírodní a antropogenní potenciály krajiny	42
Tabulka 8: Hustota zalidnění v kraji Vysočina.....	43
Tabulka 9: Informační panely na jezdecké naučné stezce.....	48

1 ÚVOD

Cestovní ruch (dále CR) patří v dnešní době k nejrychleji se rozvíjícímu odvětví ekonomiky a je jedním ze tří světově nejvýnosnějších odvětví (Vystoupil a kol, 2007). Zároveň poskytuje i mnoho pracovních příležitostí i pro nekvalifikované pracovní síly.

Se změnou potřeby a požadavků turistů se projevují nové trendy v CR. Jako alternativa k masovému CR založenému na pobytových zájezdech především u moře v zahraničí a hromadných poznávacích zájezdů se začínají rozvíjet i nové formy CR využívající poklidného pobytu ve venkovském prostředí, jako protikladu ke stále rychlejšímu životu ve městě. Tak se v posledních patnácti letech v České republice (dále ČR) začal rozvíjet venkovský cestovní ruch, agroturismus, hipoturismus a jiné formy turismu. Venkovský CR částečně pomohl oživit regiony, které byly postiženy restrukturalizací zemědělské prvovýroby a transformačními a restitučními majetkovými procesy (Pourová, 2000).

Výběr téma této práce nebyl až tak těžký. Můj největší zájem v oboru geografie je o problematiku cestovního ruchu a vzhledem k tomu, že kraj Vysočina je mým domovem, nebylo těžké zkombinovat tato dvě témata dohromady. Naskytla se možnost psát o hipoturistice, která je speciálním, novým druhem venkovského CR a která se u nás v ČR rozvíjí od roku 2004, neváhala jsem a toto téma jsem si vybrala. I když jsem na koni v životě neseseděla, mám k těmto zvířatům velmi kladný vztah. Dá se říci, že psaní o tomto tématu se pro mě stalo výzvou a toto téma mě začalo více zajímat.

Jak už bylo řečeno, téma této práce je zaměřeno na hipoturistiku, její postavení v rámci CR, její vývoj a možnosti především na Vysočině, ale i v celé ČR a ve světě.

Hlavním cílem této práce je analyzovat současný stav hipoturistiky a jezdeckých tras v Česku s důrazem na kraj Vysočina. Svůj detailní výzkum jsem zaměřila na mikroregion Ledčsko na Havlíčkovobrodsku, kde v rámci praktické části bude navržena hipostezka s naučným rázem. V tomto kraji, kde se moc dobře průmyslu (hlavní průmyslová činnost je strojírenství a stavebnictví, dále i sklářství a zpracování kamene) nedaří, a který je spíše zaměřen na zemědělství, které tu je od pradávna a má tu velkou tradici, mají všechny druhy venkovského CR velký potenciál, tudíž i hipoturistika. Další výhodou je i zachovalá krajina v tomto kraji a velký počet malých sídel, která mají do 500 obyvatel. Zde vyvstávají pracovní otázky: Dochází k nárůstu počtu hipostanic a budování nových tras na Vysočině? Jaký je zájem v daném zkoumaném území o hipoturistiku ze strany provozovatelů? Mají v tomto území zájem o hipoturistiku také tamní instituce? Do jaké míry se zajímají v tomto mikroregionu o hipoturistiku turisté a návštěvníci?

Dílčím cílem je sledování stavu hipoturistiky ve světě, odkud kraje Česka získávaly zkušenosti a informace. V mikroregionu Ledčsko, kde bude vytvořen návrh hipostezky, budou také prováděny řízené rozhovory s provozovateli stanic a představiteli samosprávy, na jejichž území je příslušná infrastruktura lokalizována.

Teoretická část se zaměřuje v první kapitole na cestovní ruch a na jeho formy, z nichž jednou je venkovská turistika. Ta spolu s agroturistikou je popisována v druhé kapitole, neboť jízda na koni bývá často jejich doprovodným programem. Třetí kapitola je věnována hlavnímu tématu této práce, a to hipoturistice. Popisuje se zde, co vůbec hipoturistika je, jaké má formy, jaké zásady platí na hipostezkách a jak se tento CR rozvíjí ve světě. Podkapitola „Venkovský cestovní ruch, agroturistika a hipoturistika v ČR“ se věnuje těmto formám s důrazem na Česko a popisuje jednotlivé hipostezky v krajích. Další a poslední kapitola teoretické části se věnuje stezkám, které slouží jako atraktivita CR. Zde je kladen důraz na značení všech typů stezek (pěších, cyklistických, naučných a jezdeckých).

Vlastní výzkumná část je založena na řízených rozhovorech s majiteli stanic v mikroregionu Ledčsko, které nám dokládají současný stav hipoturistiky v okolí, a na návrhu hipostezky na území Havlíčkobrodsko.

2 REŠERŠE LITERATURY

2.1 Cestovní ruch

Kořeny cestovního ruchu sahají hluboko do historie a jsou spojovány s cestami za obchodem, vojenskými kolonizacemi a poutěmi věřících (Štěpánek, Kopačka, Šíp, 2001). Novodobý cestovní ruch vznikl až koncem 19. století v období průmyslové revoluce jako důsledek rozvoje výrobních sil a výrobních vztahů, které měly za následek postupné zkracování pracovní doby a prodlužování volného času. Dalším důsledkem bylo uspokojování základních životních potřeb, které dovolily uspokojit i méně nevyhnutelné potřeby, a technický vývoj, který umožnil výstavbu zařízení potřebných pro CR (Kopšo, 1992).

CR se neustále rozvíjí a s ním také jeho typy. Typy CR jsou vymezeny podle motivace účastníků (formy CR) a podle způsobu realizace (dle územního hlediska, dle vztahu k platební bilanci, dle délky pobytu, dle způsobu zabezpečení, dle způsobu účasti a formy úhrady nákladů na účast, dle příslušnosti účastníků ve skupině, dle dopadu na životní prostředí, což jsou druhy CR), jak je uvedeno v tabulce 1.

CR je nejen socioekonomickým jevem, ale také jevem prostorovým. Je objektem zájmu ekonomiky, sociologie, geografie, medicíny, psychologie, pedagogiky a urbanizmu. Zkoumání CR z pohledu jedné disciplíny je nedostatečné, a proto se uplatňuje interdisciplinární přístup (Kopšo, 1992). Tato práce ale bude přistupovat k CR z pohledu geografického.

Cestovní ruch patří do terciérní (obslužné) sféry s dalšími devíti okruhy (maloobchod, administrativní a řízení, zdravotní péče, sociální péče, školství, stravování, věda a výzkum, obchod, tělovýchova a rekreace), ale díky ekonomickému významu je pojímán jako samostatné odvětví. Vykazuje nejdynamičtější růst a poskytuje mnoho pracovních míst i pro nekvalifikovanou pracovní sílu. Součková (2009) to dokazuje průměrným počtem pracovníků v pohostinství a ubytování, který byl v roce 2005 181,7 tisíc, což jsou 3,8 % ekonomicky aktivních obyvatel, a podle výpočtu satelitního účtu (poskytuje informace a data o ekonomickém postavení odvětví cestovního ruchu) celkového počtu pracovníků v celém sektoru CR na 13,3 %.

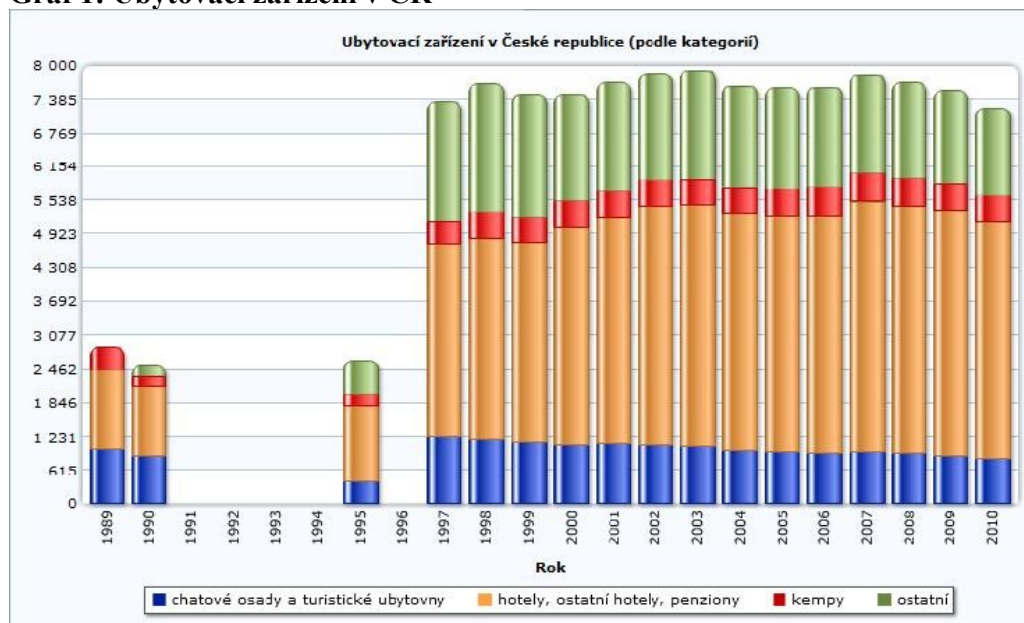
Tabulka 1: Typy cestovního ruchu

CR podle motivace účastníků	CR podle způsobu realizace		
Rekreační CR	Podle územního hlediska	Domácí CR	Výjezdový Příjezdový Tranzitní
Kulturně poznávací CR		Zahraniční CR	
Zdravotně orientovaný CR			
Sportovně rekreační CR			
Formy CR spojené s profesními motivy (kongresový CR, incentivní CR)	Podle vztahu k platební transakci	Aktivní CR	
Seniorská forma CR		Pasivní CR	
Mládežnická forma CR	Podle délky pobytu	Krátkodobý CR	
Venkovská turistika, agroturistika, ekoturistika		Dlouhodobý CR	
CR mimo veřejné formy	Podle způsobu zabezpečení	Organizovaný CR	
Ostatní formy CR (náboženský CR, dobrodružný CR atd.)		Neorganizovaný CR	
	Podle způsobu účasti a formy úhrady nákladů na účast	Volný (komerční) CR	
		Vázaný (sociální, nekomerční) CR	
	Podle příslušnosti účastníků ve skupině	Individuální CR	
		Skupinový CR	
	Podle dopadu na životní prostředí	Měkký CR	
		Tvrdý CR	

Zdroj: Czechtourism (2012), vlastní úprava

Červinka, Holeček (2006) tvrdí, že pro rozvoj CR jsou nezbytné vedle lokalizačních také realizační předpoklady, jako je dostatečně hustá síť dobře rozmístěných a kvalitních zařízení umožňujících rekreaci a CR (ubytování, stravování, doprava, zábava a další zařízení). V 90. letech 20. století se nevyhovující situace v CR v Česku zlepšila díky privatizaci a rozšířila se nabídka ubytovacích a stravovacích zařízení. Vzestup počtu ubytovacích zařízení v Česku je patrný na grafu 1, který vytvořil Český statistický úřad (dále ČSÚ).

Graf 1: Ubytovací zařízení v ČR

Zdroj: ČSÚ (2012)

V Česku se po roce 1989 více jak čtyřikrát zvýšil počet turistů přijíždějících ze zahraničí a tím se zvýšily finanční příjmy. Pro ekonomiku státu je nejvýznamnější aktivní CR, což jsou právě příjezdy zahraničních turistů (Červinka, Holeček, 2006).

V ČR je vymezeno 47 oblastí ohodnocených podle využití CR (Vystoupil, 2007). Tyto oblasti jsou rozděleny do 4 kategorií: území mezinárodního významu (západočeské lázně, Krkonošský národní park (dále KRNAP), Národní park Šumava (NPŠ), Chráněná krajinná oblast (dále CHKO) Jeseníky, CHKO Beskydy a Valašsko), území celostátního významu, území místního významu a území bez významu pro CR.

Pásková a Zelenka (2002, s. 45) definují „cestovní ruch neboli turismus jako komplexní společenský jev, jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky CR včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro CR, souhrn politických a veřejně-správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystému na uvedené aktivity.“

Jiná definice CR, kterou používá Kopšo (1992, s. 13) je, že „CR je forma uspokojování potřeb reprodukce fyzických a duševních sil člověka a to mimo každodenního životního prostředí a obvykle ve volném čase, jako i potřeb společnosti mimo každodenního životního prostředí.“

Definice Gregoryho (2009, s. 763) z The Dictionary of Human Geography říká, že: „cestovní ruch je aktivita osob spojená s pobytem mimo obvyklé prostředí dlouhá méně než jeden rok, spojená s volným časem, obchodními a jinými účely.“

Světová organizace cestovního ruchu (dále UNWTO) definuje cestovní ruch jako sociální, kulturní a ekonomický jev, který znamená pohyb lidí do míst mimo své obvyklé prostředí za osobními, obchodními či profesními účely.

Kopšova definice je hodně zjednodušená, přesto ale pro laika těžce pochopitelná, špatně srozumitelná, těžko uchopitelná a příliš abstraktní. Rozvitější a rozsáhlejší vyjádření Zelenky a Páskové je pro laickou veřejnost srozumitelnější, protože vyjmenovává konkrétní aktivity. Definice v anglickém slovníku sociální geografie a definice UNWTO jsou na pár slov stejné a obě tyto definice mi připadají hodně podobné definici Kopša. Přesto nejsou ale tak lehce srozumitelné jako je definice Páskové a Zelenky. Proto se přikláním spíše k definici Páskové a Zelenky než k ostatním definicím.

2.2 Venkovský cestovní ruch a agroturistika

Venkovský CR patří mezi alternativní turismus (vznikl jako reakce na masový CR, říká se mu též udržitelný nebo měkký turismus) spolu s dalšími formami turismu (viz tabulka 2) nabízí jiný pohled na CR.

Tabulka 2: Alternativní formy turismu

Venkovská turistika (zemědělský turismus)
Zdravotní turistika
Profesně zaměřené cesty (konference, výstavy, veletrhy atd.)
Ekologicky orientované formy turismu (trvale udržitelný turismus, ekoturistika)
Sporty a turistika (venkovský sportovní turismus, vysokohorská turistika, lyžování atd.)
Sociální turismus (pro každého, třetí věk, mladí lidé)
Turismus a voda (přímořská letoviska, řeky, vodní turistika, atd.)
Kulturní turismus
Minoritní turistické formy (tramping, nudismus atd.)

Zdroj: Prskavcová (2007), vlastní úprava

Venkovský CR tak, jak je v současnosti chápán, vznikl v USA v 60. letech 20. století. Má dvě varianty, a to turismus na farmě (ranči), kde se turisté společně s farmářem stravují

a podílejí na zemědělských aktivitách, a turismus v hotelu (rekreačním centru), který se nachází ve venkovské oblasti a turisté sledují zemědělské aktivity nejen na farmách (Prskavcová, 2007). V Evropě se objevil na počátku 70. let 20. století, kdy se projevíly obrovské ekologické problémy. To mělo takový následek, že lidé měli potřebu vyjet do přírody za čerstvým vzduchem. S podobným životním stylem se můžeme setkat ve středověku, kdy šlechtici jezdili na své venkovské zámky, aby si odpočinuli (Stříbrná, 2005). Agroturistiku a venkovský CR si oblíbili i některé národy (např. Němci, Poláci nebo Rakušané). V Německu se první podoby agroturistiky objevily počátkem 20. století, intenzivněji se začala rozvíjet po druhé světové válce a v roce 1955 byla v Německu založena centrála pro dovolenou na venkově (Zentrale für den Landurlaub). Dnes je v Německu asi 20 000 agrofarmů a 400 ekofarmů (Agroturistika a agrofarmy v ČR 2012).

„Venkovský cestovní ruch neboli rurální CR je souborné označení pro druh CR s vícedenním pobytem a s rekreačními aktivitami na venkově (jako jsou procházky, vyjížděky na kole, jízda na koni, poznávání a péče o domácí zvířata, konzumace podomácku vyrobených potravin) s ubytováním, v soukromí nebo v menších ubytovacích zařízeních“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 309).

Venkovský turismus má podle Prskavcové (2007) deset hlavních forem (viz tabulka 3).

Tabulka 3: Formy venkovského turismu

Agroturistika, rozvíjející se v zemědělských oblastech
Zemědělský turismus, rozvíjející se ve farmářských oblastech
Naturalistický turismus, rozvíjející se v přírodě a zaměřující se na získávání znalostí o přírodě
Turismus s pozorováním fauny a flory, rozvíjející se v oblastech s bohatou biodiverzitou
Pěší turistika v přírodě
Venkovský sportovní turismus jako je jízda na koni, cyklistika, rafting atd.
Turismus zaměřený na exkurze a pamětihodnosti ve venkovských oblastech
Dobrodružný turismus jako je boj o přežití, pěší túry v kaňonech atd.
Formy kulturního turismu jako je vzdělávací turismus, zdravotní turistika, náboženský turismus, relaxační turistika ve venkovské oblasti
Ekoturistika

Zdroj: Prskavcová (2007)

Součková (2009) tvrdí, že venkovský turismus má v Česku různé podoby a mezi nejtypičtější formy patří: agroturistika, ekoturistika, ekoagroturistika, chataření a chalupaření, geoparky, lesní turistika, hipoturistika, cykloturistika, zážitková turistika, zelené stezky, moravské vinařské stezky, zelené prázdniny a stezky dědictví. Dá se říci, že vymezení forem

venkovského CR je jak u Prskavcové (2007), tak u Součkové (2009) stejné, i když Součková (2009) vyzdvihuje jen některé, ty nejtypičtější, formy, kterými se její práce zabývá.

Venkovský CR podporuje kulturní a ekonomické změny a zejména novou výstavbu (ta může přinést změnu v dobrém i ve špatném smyslu), vytváří pracovní příležitosti pro venkovské obyvatelstvo (záleží na tom, jestli obyvatelé venkova mají stálou práci a venkovskou turistiku provozují jako přivýdělek nebo jako koníček, nebo je to jejich hlavní pracovní náplň) a přináší do obcí potřebný rozvojový kapitál. Ovšem také záleží na obci, zda bude venkovský CR podporovat. Venkovský CR dále umožňuje vznik pozitivních partnerských vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem. Venkovský turismus se projevuje ohleduplným vztahem k přírodě, decentralizovaným ubytováním s omezenou kapacitou, komorní a téměř rodinným zázemím, pochopením pro individuální aktivity návštěvníků. Nejlépe se mu daří v horských a podhorských oblastech, kde má zázemí a kde venkovská turistika v symbióze se zemědělstvím je originální nabídkou služeb CR (Stříbrná, 2005).

„Agroturistika neboli agroturismus je agrární CR. Je to druh CR, kdy lidé navštěvují turistické nebo rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, jejichž hlavní náplní je poznávání alternativního způsobu života v blízkém kontaktu s přírodou, přímá spoluúčast na zemědělských činnostech a aktivní odpočinek, pěší turistika a cykloturistika, poznávání původních technik výroby potravin, jízda na koni, chov hospodářských zvířat, krocení zvířat“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 14). Agroturistika přispívá k tvorbě krajiny, přináší nižší rizika než masový CR, respektuje přirozené přírodní a životní prostředí a umožňuje objevovat místní krásy a tradice (Pourová, 2000). Také by měla být šetrná k přírodě a pomáhat jako řešení nezaměstnanosti v obcích. Je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě (dle zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů) jako vedlejší doplňková činnost, která slouží k získání finančních prostředků, ale zemědělská výroba zůstává dominantní (Součková, 2009). Je to specifická forma venkovské turistiky.

Další specifickou formou venkovské turistiky je ekoagroturistika, která je podobná agroturistice až na to, že je založena na pobytech v ekologických farmách. Ekoturistika a ekoagroturistika využívá přírodních zdrojů a zajímavostí. Ekoturistika je založena na ohleduplném chování ubytovatelů (jsou v zásadě ochránci přírody) a ubytovaných v přírodě, klientela požaduje pobyt v atraktivní neporušené přírodní lokalitě. Ubytovatel i ubytovaný musí respektovat zákony a pravidla ochrany přírody. Nejlépe se ekoturistice daří v CHKO, biosférických oblastech a v národních parcích v malých ubytovacích zařízeních nacházejících se v této lokalitě nebo bezprostřední blízkosti lokality (Stříbrná, 2005). Pásková a Zelenka (2002, s. 75) jí definují jako „formu CR, jejíž účastníci jsou motivováni využitím chráněných

výtvorů přírody (přírodních rezervací), kulturních památek a akcí a dalších přírodních aktivit, tak aby nebyly cestovním ruchem nadměrně narušovány. „Ekoagroturistika je definovaná jako pobyt v zemědělských usedlostech zabývajících se ekologicky vedeným zemědělstvím a poskytujících možnost konzumace takto vypěstovaných potravin a dále aktivní odpočinek ve venkovském prostředí“ (Stříbrná, 2005). Pásková a Zelenka (2002, s. 72) mají podobnou definici a to, že je to „forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni pobytem na rodinných farmách zabývajících se zemědělstvím.“ Aktivitu účastníků jsou shodné s aktivitami, o kterých píše Stříbrná (2005).

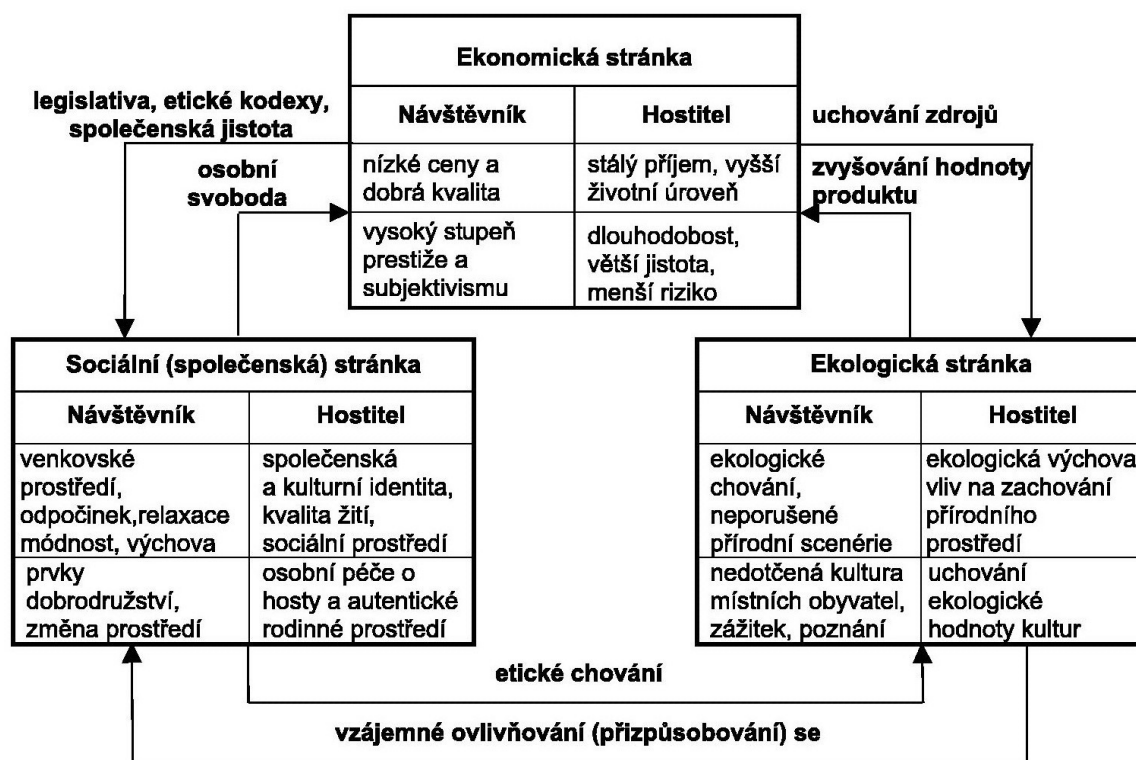
S venkovským CR a agroturistikou také úzce souvisí trvale udržitelný cestovní ruch, který je vnímán jako cestovní ruch realizovaný na principu, že musí být respektovány, zachovávány a obnovovány podmínky pro jeho další existenci a jeho negativní působení na životní prostředí musí být omezováno na minimum.

Pásková a Zelenka (2002, s. 302) ho definují jako „cestovní ruch, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí.“

Tyto formy CR mohou využívat osoby každého věku. Velmi vhodné jsou pro rodiče nebo prarodiče s malými dětmi, které si mohou seznámit s domácím zvířectvem, se kterým se ještě nesetkali, projet se na koni a jejich rodiče si zkusit, jak to funguje na statku, ranči či farmě. Tato forma má výhodu, že ubytovaný není do ničeho nucen a může si vybrat, co chce dělat z toho, co mu nabízí okolí ubytování.

Venkovská turistika a také agroturistika je podnikatelskou činností, která může být pro venkov potenciálním zdrojem příjmů a nových pracovních příležitostí a zapojit se může každý obyvatel obce (ubytovací zařízení, zařízení zabývajících se zábavou a volným časem) (Pourová, 2000). Jak fungují vztahy ve venkovské turistice, ukazuje obrázek 1.

Obrázek 1: Vztahy ve venkovské turistice

Zdroj: Šimková (2003)

Lidé, kteří tuto činnost (agroturistiku, venkovský CR, hipoturistiku) nabízejí, jsou až na výjimky zemědělci a formy CR mají jako přivýdělek. Musí ale ovšem mít určité znalosti a vědomosti, co tato činnost obnáší. Musí dodržovat zákony (živnostenský, o územním plánování a stavebním řádu, o dani z příjmů, o dani z přidané hodnoty, o dani silniční, o dani z nemovitostí, o místních poplatcích, správních poplatcích, o soudních poplatcích, o pojištění na všeobecném zdravotním pojištění, o pojištění na sociálním zabezpečení a příspěvku na politiku zaměstnanosti) a znát obchodní zákoník a zákoník práce, hygienické a požární předpisy a vědět jaký typ ubytovacího zařízení zajišťují. Tito podnikatelé založili v roce 1997 v Česku dobrovolné, nepolitické profesní sdružení podnikatelů ve venkovském CR nazvaný Svaz venkovské turistiky. Ten je součástí Hospodářské komory ČR a členem mezinárodní organizace svazů venkovské turistiky Eurogites a snaží se přispět k ekonomickému, kulturnímu a společenskému oživení venkova, obnově jeho tradic, údržbě krajiny i ke stabilizaci jeho osídlení. Ve spolupráci s krajskými úřady, agenturou Czechtourism a Evropským centrem pro ekologii a turismus (dále ECEAT) pomáhá při propagaci ubytovacích zařízení svých členů.

2.3 Hipoturistika

„Hipoturistika nebo také hipoturismus (hipologická též jezdecká turistika) je forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni vyjížděkami na koních a odehrávající se nejčastěji v rámci pobytu na koňské farmě nebo horstelu (hotel s možností ustájení koní hotelových hostů, s možností pronájmu koní)“ (Pásková, Zelenka, 2002, s. 125).

Jednoduše řečeno je hipoturistika kombinací rekreace, tou rozumíme aktivní způsob využití volného času ve smyslu harmonického rozvoje osobnosti ve všech oblastech, a jízdy na koni. Jezdectví je kromě sportu i formou relaxace a aktivním trávením volného času pro lidi všech životních stylů (muže, ženy, děti, dospělí, handicapovaní). Bližší kontakt s koněm působí příznivě i na lidskou mysl a tudíž se kontakt s koněm doporučuje pro duševně nemocné. Tato aktivita se nazývá hipoterapie (Špičáková, 2009).

Hipoturistika patří do oblasti měkké turistiky, která se snaží šetřit a neničit přírodu a harmonizovat potřeby turistů a místního obyvatelstva. Proto se většinou tvoří malé skupinky s maximálně 10 jezdci. Jako každá forma turismu má také svá negativa. Mauer (2012) ve svém článku Hipoturistika jako forma rekreace: fakta a střety tato negativa vyjmenovává. Jedním s velkých záporných vlastností je poškozování povrchu cest kopyty koní a nepovolené zajíždění do porostů. Kapitolou samo o sobě jsou ostré spory mezi pěšími turisty a jezdci a také neochota majitelů stájí jakkoliv se podílet na údržbě a opravě jezdeckých stezek.

Hollý (2003), kterého cituje Špičáková (2009), rozlišuje tři formy jezdeckého turismu, a to vycházky na koni, túry a výlety a putování s koňmi, které se liší časem stráveným na koni, délkou trasy a dominantní složkou. Jízda na koni je definovaná jako jízda do 4 hodin, kdy jezdci ujedou vzdálenost do 30 km a tato cesta je za účelem poznání, pohybu. Výlety a túry trvají většinou celý den a jezdci překonají vzdálenost od 30 do 70 km a jsou za účelem poznání a pohybu. Putování na koni je několik celodenních túr a účelem je hlavně poznání, poté i pohyb (Špičáková, 2009). Podle těchto kritérií si účastníci vybírají hipostezky.

Účastníci by měli na stezkách dodržovat určitá pravidla, jejichž porušení ovšem není právně postižitelné a jejichž dodržování je spíše záležitostí společenské etiky. Tato pravidla regulují provoz pro zájmové úrovně v krajinném prostoru, kterými jsou životní prostředí, zdraví a bezpečnost a ochrana majetku. Proto bývá zformulován na stezce řád, který pohyb jezdců reguluje a upravuje. Oficiální jednotná verze provozního řádu neexistuje a pravidla tak můžeme nalézt na internetových stránkách zabývajících se hipoturistikou, v brožurách a mapách koňských stezek (Špičáková, 2009). Mapa Vysočinou v sedle tato pravidla nazývá Zásady pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR (viz tabulka 4).

Tabulka 4: Zásady pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR

- Ve vztahu k životnímu prostředí i provozu na stezce jsou nejvýhodnější skupinky tvořené třemi až osmi jezdci.
- Nevjíždějte do luk, polí nebo lesních porostů a nerušte zvěř.
- Dbejte místních omezení a nařízení na některých úsecích stezky (klid pro zvěř, těžba dřeva).
- Buďte ohleduplní k ostatním uživatelům stezek. Upozorněte lidi před sebou, že budete předjíždět a zpomalte tak, abyste je bezpečně minuli. Chodce míváme zásadně v kroku, zvláště opatrnost věnujeme také cyklistům. Předjíždějte výhradně zleva.
- Na frekventované nebo rozbahněné stezce jezděte v zástupu. Buďte ohleduplní k povrchu stezky, který kopyta koní mohou poškodit.
- Cválejte pouze v bezpečných a přehledných úsecích, překážky z důvodu bezpečnosti raději překročte nebo obcházejte. Úzké ohyby cesty projíždějte krokem.
- Pokud se rozhodnete tábořit mimo stanici, učinite tak na vyhrazeném tábořišti nebo na místě, kde vám to povolil majitel pozemku.
- Chraňte prostředí stezky. Odveďte si s sebou všechny odpadky a nezapomeňte ze stezky odstranit i trus vašeho koně.
- Buďte očima a ušima sítě stezek. Upozorněte stanici na možné problémy (vyvrácené stromy, poškozené značení, vysypané odpadky, sesuv půdy apod.).
- Volně pobíhající psi na stezku nepatří. Z bezpečnostních důvodů se toto pravidlo vztahuje také na prostor tábořišť a jezdeckých stanic.
- Každý jezdec vjíždí na stezku na vlastní nebezpečí. Pokud při jízdě utrpí újmu nebo úraz daný charakterem prostředí nebo terénu, nemůže požadovat náhradu po vlastníkově lesa či pozemků, ani po žádném dalším zainteresovaném subjektu.
- Mějte na paměti, že ostatní lidé na stezce nemusejí znát koně a jejich reakce. Váš kůň může být první, kterého ostatní uživatelé stezky poznají. To, jak se zachováte, vytvoří obraz místních jezdců. Na otázky odpovídejte s ochotou, jste v té chvíli představitelem všech jezdců.

Zdroj: Vysočinou v sedle (2011)

Dobu vzniku a rozvoje hipoturistiky na území Česka můžeme určit vznikem hipostezek. První hipostezky vznikly v Jihočeském kraji pod projektem Turista na koni v roce 2003, který navazoval na Program rozvoje Jihočeského kraje (v roce 2011 se v Jihočeském kraji dalo využít 500 km značených hipostezek). Poté začaly hipostezky vznikat i v dalších krajích ČR

(např. Moravskoslezský kraj, který má pro tento typ CR finanční podporu), které využívaly zkušenosti z jižních Čech. Dalším byl kraj Vysočina, kde vzniklo Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky se sídlem v Moravských Budějovicích. Toto sdružení vzniklo na počátku roku 2005 a jeho cílem bylo zpřístupnit přírodní a historické zajímavosti krajiny jezdcům na koních (Škraňková, 2008). Od roku 2004 se pracuje na zmapování současného stavu a vytváření podmínek pro rozvoj této formy CR. Jihočeský kraj získával informace a zkušenosti z cizích zemí, které vybíral na základě určitých kritérií.

1. kritérium: Podmínky podobné jako v České republice, získání zkušeností důležité především z hlediska příštího napojení jihočeských jezdeckých stezek do sousedních zemí (Rakousko, Německo).

2. kritérium: Země s velkou tradicí turistiky na koni, země s nejvíce propracovaným systémem propagace, vydáváním instruktážních materiálů. Tyto země kladou velký důraz na veškeré záležitosti ve vztahu k ochraně přírody (Spojené státy americké, Austrálie) (Andrlová, 2006).

Jak už bylo řečeno, jižní Čechy se inspirovaly zkušenostmi cizích zemí, kde se hipoturistice daří. Všechny informace k hipoturistice v cizích zemích jsem získala z článku Hipoturistika, včera dnes, tady a tam od Špičákové (2009) a z bakalářské práce Škraňkové (2008).

V Rakousku se hipoturistice daří hlavně v Horním Rakousku v oblasti Mühlviertel, kde je tato turistika pod záštitou organizace EUREGIO, která má jako hlavní cíl spolupracovat i s organizacemi v cizích zemích, budovat mezi sebou vzájemnou důvěru a vyřešit problémy vyplývající ze střetů různých sociálních a správních struktur (Euregio Bayerischer Wald – Böhmerwald – Unterer Inn, 2012). Majitele hipostanic, které jsou rozděleny podle kvality stanice a kvality ustájení koní, se aktivně zapojují do údržby a vytyčování hipostezek. V Dolním Rakousku organizuje hipoturistiku organizace Landensverband für Reiten und Fahren in Nieder Österreich. Rakouské propagační materiály ve formě letáků informují o jednotlivých oblastech a stanicích, podrobně popisují stanice a nabízejí i jiné možnosti využití, jako jsou výcvikové kurzy, zimní programy atd. Hipotrasy jsou značeny čtvercovými hliníkovými tabulkami, na nichž je zobrazena koňská hlava a doplněny tabulkami s údaji o směru a vzdálenosti. Ve volném terénu je hipostezka značena sloupky čtvercového průřezu z plastické hmoty. V některých úsecích je pohyb na stezkách zpoplatněn. Výtěžek je použit na údržbu stezek (Špičáková, 2009).

V Německu je systém hipostezek soustředěn v okolí Norimberku. V tomto okolí vznikla iniciativa propojení hipoturistiky s ostatními volnočasovými aktivitami. Tato oblast je

propagována na internetu a na informačních stanicích pod názvem My plánujeme, vy jezdíte a také je vydávána brožura jezdeckých stanic a tras v tomto regionu. V obou těchto zemích lidé, kteří se do projektů turistiky na koni zapojí, odvádějí příspěvky, využívají zdroje z grantů a dotací a také z finančních prostředků Evropské unie (EU) z programu Leader. Tyto země mají společné i to, že na stezkách mohou jezdit i povozy, což rozšiřuje skupinu uživatelů (Špičáková, 2009).

Ve Velké Británii má cestování na koni dlouholetou tradici. Není se čemu divit, že problematika jezdeckých tras je promyšlená, i když hipoturistika tu nemá ideální podmínky. Zajišťování tras iniciovala a řídí organizace The British Horse Society, což je největší občanská organizace zabývající hipoturistikou ve Velké Británii. Spolupracuje i s jinými organizacemi jako je The British Equestrian Federation a snaží se podporovat všechny jezdecké aktivity (The British Horse Society, 2012).

V USA má jezdecká turistika také dlouholetou tradici. Aktivity pro volný čas jsou zde řízeny platnými detailními předpisy zvláště v oblasti bezpečnosti a ochrany přírody a předpisy jsou zde dodržovány. Ve Wyomingu v roce 1971 začala poprvé cestovní kancelář Equitours nabízet balíčky služeb související s hipoturistikou (ubytování a stravování na koňských farmách, pronájem koní a putování po jezdecké stezce s průvodcem). V Česku zatím cestovní kanceláře z hipotistiky nic nenabízejí (Špičáková, 2009).

V Austrálii se o hipoturistiku stará organizace The Australian Horse Riding Centres, která má pod sebou dalších 100 center. Tato centra vydávají spoustu instruktážních materiálů, která zavádí pravidla chování na stezce. Jedním z pravidel je mít při sobě lopatku na sběr koňského trusu (Špičáková, 2009).

Island je dalším státem, kde je dobře rozvinutá hipoturistika. Islandské jezdecké kluby nabízí několikadenní vyjížďky na koních ve volné přírodě, při nichž účastníci denně urazí okolo 40 km. Při organizování hipotistiky na Islandu bohužel nejsou respektovány principy udržitelného rozvoje, neboť vyjížďky velkých skupin turistů na koních přispívají k půdním erozím (Škraňková, 2008).

V těchto státech existují internetové stránky zabývající se hipoturistikou. Ne jinak tomu je i v Česku. V Česku existovala do roku 2012 internetová stránka, která se snažila evidovat všechny hipostezky u nás. Byla to stránka <http://www.hipostezkyonline.cz/>, kterou vytvořila osoba, která s tímto nápadem přišla v době, kdy začaly v ČR vznikat hipostezky. Získat informace o všech hipostezkách je těžké, ale již úmysl evidovat všechny hipostezky, je dobrým krokem k tomu, aby se to povedlo. Na stránkách byly uvedeny internetové adresy a kontaktní

údaje na osoby, které poskytují informace o stezkách. Bohužel tato stránka už tyto údaje neposkytuje.

2.4 Venkovský cestovní ruch, agroturistika a hipoturistika v ČR

Venkovský CR je finančně méně náročnou dovolenou v soukromí. V Česku začalo k postupnému rozvoji agroturistiky (a ekologického zemědělství, které je základem ekoagroturistiky) docházet krátce po roce 1989. Dnes se jím zabývá více než tisíc podnikatelů. V ČR se tyto objekty vyskytují zvláště na Šumavě, v jižních Čechách, kde také vznikly první hipostezky, v Podkrkonoší a v Orlických horách (Prskavcová, 2007). Zde je rozvoj venkovského turismu nad průměrem Česka. Na Vysočině o agroturistiku pečuje rozvojová agentura a zajišťuje ji dobrou propagaci, naopak nedostatek podpory dostává severozápad Čech. Některé kraje vydávají i katalogy, které by mohly zviditelnit tyto formy turismu. Příkladem je Jihomoravský kraj, který vydává brožuru Venkovská turistika na jižní Moravě, nebo kraj Zlínský. Získávat a poskytnout více informací o agroturistice a dalších formách venkovského CR se snaží i různé veletrhy, workshopy a kurzy (Součková, 2009).

Agroturistika je rozvíjena asi na 5% území ČR. V malém procentu a bez problémů je rozvíjena v Západočeském, Východočeském, Jihomoravském a Severomoravském kraji, naproti tomu největší rozvoj, ale s obtížemi, zaznamenává ve Středočeském a Jihomoravském kraji. Vyplynulo to z šetření, které prováděla Pourová (2000) pod projektem Phare v roce 1996. Také zjistila, že největší zájem o rozvoj agroturistiky je v Severomoravském kraji, kde je vysoká nezaměstnanost, v Jihočeském kraji a ve Východočeském kraji. Celkově však zájem o rozvoj agroturistiky není. Je to způsobeno nízkým počtem zemědělských usedlostí, které by byly vhodné pro toto podnikání (mnoho z nich je v nevhodném stavu) a také tomu nepomáhá agrární politika státu, koncepce cestovního ruchu ani koncepce ochrany přírody. Přesto se k provozování agroturistiky přihlásilo 424 farmářů, cituje Pourová (2002) Královou (2001). Agroturistika může být přínosem pro obce nad 1000 obyvatel, kde je dobrá infrastruktura. Přináší doplňkový zdroj příjmů a může nepatrně snížit nezaměstnanost obce (zvláště žen s malými dětmi nebo lidí důchodového věku, kteří by se angažovali v doprovodných programech důležitých pro rozvoj agroturistiky). Pourová (2002) předpokládá, že se agroturistika v Česku bude rozvíjet, ale ne v takovém měřítku jako v jiných státech Evropy (v Holandsku byla v roce 1994 založena nadace ECEAT kladoucí důraz na podporu ekologického zemědělství a oživení venkova pomocí šetrné turistiky). Thöndlová (2012) uvádí, že každým rokem v Česku přibývá více agroturistů, ale přesné statistické informace nejsou k dispozici.

Čtyři pětiny dotazovaných starostů, kterých se dotazovala Pourová (2002), si myslí, že jejich obec má dobré podmínky pro rozvoj agroturistiky. S infrastrukturou ale už tolik spokojení nejsou. Vyplynulo, že české kraje mají lepší infrastrukturu než moravské.

V současnosti nové dotazníkové šetření bohužel neproběhlo. Tudíž se můžeme jen domnívat, že se agroturistika neustále rozvíjí, a že na to starostové mají stále stejný názor.

Jak už zaznělo v úvodu, agroturistika v ČR vznikla pro oživení regionů, které byly postiženy restrukturalizací zemědělské prvovýroby a transformačními a restitučními majetkovými procesy v 90. letech 20. století. Do ČR přišla z alpských států a je spojením farmaření a cestovního ruchu, kde zemědělci poskytují turistům ubytování, další služby a některé vlastní výrobky. Začátky nebyly jednoduché, ale v dnešní době se tato forma CR rozvíjí a má velký potenciál. Samozřejmě jako každé podnikání má i venkovský turismus svá rizika. Nejen, že je to riziko udržet se v podnikání, ale jsou to i rizika spojená se zachováním kultury krajiny, přírodního a životního prostředí a zejména kulturního a historického dědictví.

Jak už bylo řečeno, v ČR se hipoturistika začala rozvíjet se vznikem hipostezek a jezdeckých stanic. Snahou je evidovat počet těchto stanic, ovšem o kategorizaci (viz tabulka 5) podle kvality ustájení a kvality stanice se zatím neuvažuje, neboť je hipoturistika v Česku teprve v zárodku. Garanti projektů a hlavní organizátoři, zabývající se hipoturistikou, jsou kraje nebo občanská sdružení. V roce 2005 KČT založil specializovaný odbor Turistika na koni. Věnují se vytváření systému stanic a budování úvazišť u cest, školením této problematiky a pořádáním studijních cest. Jejich činností je také zahraniční spolupráce s EU a se státy, s nimiž si vyměňují zkušenosti. Přesto se už v Česku najde mnoho hipostezek, které procházejí všemi kraji Česka. V roce 2007 bylo v ČR podle Škraňkové (2008) 1400 km jezdeckých stezek.

Tabulka 5: Kategorizace jezdeckých stanic ČR

Kategorie	Popis
1. kategorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stanice, která nabízí pro jezdce ubytování (penzion) nebo kvalitní ubytování v soukromí ▪ Koně jsou ustájeni v boxech nebo ve velmi kvalitním druhu ustájení
2. kategorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stanice, která nabízí ubytování pod střechou ▪ Koně jsou ustájeni na kvalitní úrovni
3. kategorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stanice nenabízí ubytování pod střechou (stany) ▪ Pro ustájení koní nejsou vhodné podmínky

Zdroj: Koňské stanice v kraji Vysočina (2006)

Vzhledem k tomu, že jižní Čechy se začaly hipoturistikou zabývat jako první, je pravděpodobné, že se zde bude také nacházet nejvíce tras. Všechny trasy (značené od červené po žlutou) v tomto kraji jsou zaznamenány v mapě Turistika na koni – Jihočeský kraj, která byla vydána v roce 2008. V tomto kraji je 5 červených tras (př. Bílsko, křižovatka - Volyně - Starov - Hoslovice - Kváskovice – Javorník), 4 modré (př. Hoslovice – Volenice) a 6 zelených (př. kopec Bába - hranice kraje Vysočina u Lipové) (Turistika na koni (Jihočeský kraj), 2012).

Jako druhý v pořadí se začal o hipoturistiku zajímat kraj Zlínský. Zde byly realizované za finanční podpory EU z prostředků Programu rozvoje venkova LEADER dvě hipostezky, a to „Po formanských stezkách křížem krázem Moštěnkou a Hřiběcími horami“ - trasa Místní akční skupiny (dále MAS) Hřiběcí hory a „Po formanských stezkách křížem krázem Moštěnkou a Hřiběcími horami“ - trasa MAS Partnerství Moštěnka. Tyto stezky vedou po polních a lesních cestách a celkovou délkou 230 km jsou nejdelší hipotrasou na Moravě. V tomto kraji se také nachází 6 dalších jezdeckých okruhů, které většinou navazují na dvě předchozí hipostezky a 2 z nich mají naučný charakter. Zde jsem čerpala inspirace pro návrh vlastní trasy. Hipoturistiku V tomto kraji a na celé východní Moravě se o hipoturistiku stará a zajímá společnost HYJÉ (Hipoturistika na východní Moravě, 2012).

V Královéhradeckém kraji existují dvě občanská sdružení, Jezdecké stezky Královéhradeckého kraje a Jezdecké stezky východních Čech, které se zabývají hipoturistikou, bohužel jejich stránky nebyly dostupné. Přesto se mi podařilo zjistit na stránkách Abc turistiky (2013) a v bakalářské práci Pajmové (2011), že jezdecké trasy vznikly v lokalitách Býš – Bělečko, Dolní Jelení, Kovářov u Seče, Králíky, Proseč, pod Kunětickou horou; Malé Poříčí – Náchod, Potštejn, Velehrad u Dvora Králové – Doubravice.

Na Pardubicku se od roku 2004 angažuje také občanské sdružení Jezdecké stezky východních Čech. Důvodem založení tohoto sdružení a angažování se v hipoturistice byla obava z chystaného nového Lesního zákona, kde je údajně, podobně jako na Slovensku, silně ztížen pohyb koní ve volné přírodě, a dalším důvodem byla možnost delšího putování na koních i po neznámých úsecích ČR bez bloudění a s možností přenocování. V současnosti je na Pardubicku vyznačeno 600 km jezdeckých tras s 50 jezdeckými stanicemi. Největší koncentrace stezek je v CHKO Železné hory (150 km), kde procházejí páteřní stezky severojižní a východozápadní. Dále se v tomto regionu nacházejí dva jezdecké okruhy, které vedou okolo přehrady Seč a Křižanovice (Abc turistiky, 2013).

Ve Středočeském kraji na Rakovnicku byla v roce 2007 vyznačena soustava jezdeckých stezek Středočeská jezdecká stezka III. Tato soustava má tři stěžejní trasy (od Lán přes

Křivoklátsko do Bílova, ze Srbče přes Přírodní park Džbán a přes Přírodní park Jesenicko a město Jesenice do Bílova, z Mutějovic přes Řeřichy do Krakovce), které jsou vzájemně propojené. V tomto kraji vedou také trasy, kde hipocentrem jsou Královice u Slaného (Hipostezky v Plzeňském kraji, 2013, Rakovnicko, 2013).

V roce 2012 se na Tachovsku a Domažlicku začaly realizovat hipostezky pod projektem Na koni po západě Čech. Mělo by vzniknout cca 90 km stezek pro jezdce na koních. Tento projekt realizují místní akční skupiny MAS Český západ - Místní partnerství, MAS Český les a MAS Světovina ve spolupráci s Klubem hipoturistiky. V této lokalitě by měly být realizovány tři okruhy, a to v okolí Velkých Dvorců, Třemešného a Starého Sedla. Tyto stezky by měly navazovat na pátevní hipostezku západními Čechami. Informoval o tom Zpravodajský server o koních a jezdeckví (Zpravodajský server o koních a jezdeckví, 2012, Hipostezky v Plzeňském kraji, 2013).

V Ústeckém kraji prochází Polabská jezdecká stezka, která spojuje oblasti Děčínska a Litoměřicka.

V Jihomoravském kraji prochází Jezdecká stezka Maříž – Plačovice – Vranov nad Dyjí, která umožňuje spojení se sítí hipostezek v Dolním Rakousku. Další stezkou je Hipostezka Merlin o. s., která vede ze Znojma přes Lukov a Lesnou do Vranova nad Dyjí.

V Moravskoslezském kraji vede 30 km dlouhá hipostezka zvaná Hipostezka v Podbeskydích, která by se měla dále rozšiřovat. V tomto kraji se také nachází 1. Mezinárodní jezdecká stezka (Jeseníky – Beskydy).

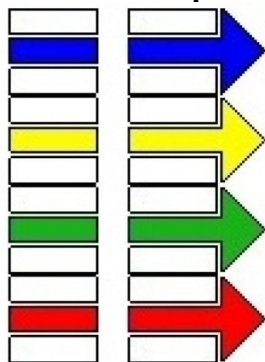
K některým krajům se ale bohužel nepovedlo najít informace k jejich hipostezkám (stránky byly nedostupné). Informace k ostatním krajům, které zde byly uvedeny, jsem našla na dostupných internetových stránkách Turistika na koni (Jihočeský kraj), Turistický portál (Vysočina), Hipostezky (Plzeňský kraj), Hipoturistika na východní Moravě, Hipostezky – <http://www.hipostezkyonline.cz/> a <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/> a Abc turistiky (2012).

2.5 Typy stezek v Česku jako specifická infrastruktura cestovního ruchu

V ČR je vytvořena kvalitní, hustá síť turistických, cyklistických a pěších tras, která je jedna z nejlepších v Evropě. První turistickou stezku (trasu), která vznikla v květnu roku 1889 a spojovala Štěchovice se Svatojánskými proudy, označil Klub českých turistů (dále KČT), který vznikl v tom samém roce. KČT se zabývá od roku 1889 pravidelnou údržbou turistických tras, od roku 1997 lyžařských tras, cyklistických tras a naučných stezek a od roku 2005 také hipotras. KČT nejen udržuje trasy, ale věnuje se i jejich značení.

Pěší trasy se značí pásovými značkami se třemi vodorovnými pruhy. Krajiní pruhy jsou bílé a prostřední pruh je červený, modrý, žlutý, zelený a určuje značenou trasu (viz obrázek 2).

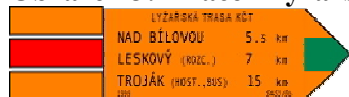
Obrázek 2: Značení pěších tras v Česku

Zdroj: Turistické stezky a využívání cestní sítě v krajině pro turistiku (2012)

Trasy lyžařské se značí úplně stejně jako trasy pěší, liší se jen krajními pruhy, které jsou oranžové (viz obrázek 3).

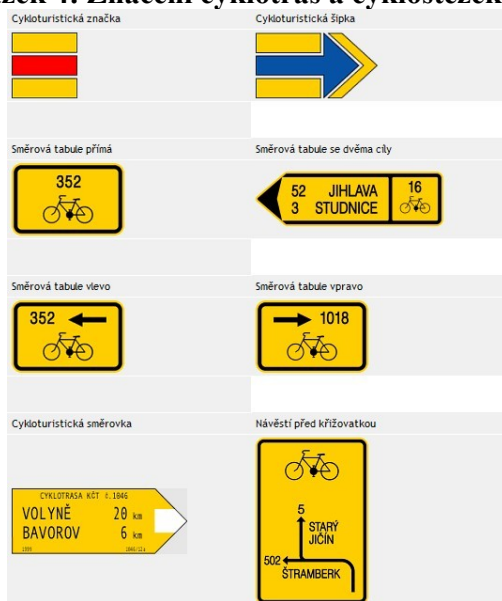
Obrázek 3: Značení lyžařských tras v Česku

Zdroj: Turistické značení v České republice (2012)

Trasy cyklistické se dělí na dva druhy, cykloturistické a cyklotrasy. Cykloturistické trasy vedou většinou po polních nebo lesních cestách, vypadají jako značky pro pěší turistiku jen dvakrát větší a okrajové pruhy jsou žluté. Cyklotrasy jsou vedeny po silnicích a jejich značení je podobné značení silničnímu. Na všech značkách cyklotras je vyobrazeno kolo, a číslo trasy (viz obrázek 4).

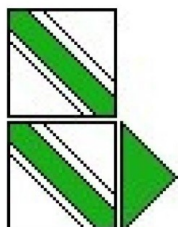
Obrázek 4: Značení cyklotras a cyklostezek v Česku

Zdroj: Město Frýdlant (oficiální stránky) (2012)

Zvláštním případem jsou naučné stezky, které se značí šikmým zeleným pruhem ve čtvercovém bílém poli (viz obrázek 5.). Naučná stezka je turistická trasa, která seznamuje turisty s přírodovědnými či kulturními zajímavostmi okolí, podél trasy jsou rozmístěny informační tabule, panely o rozměrech 1000 až 1500 mm na šířku a 700 až 1000 mm na výšku zapuštěné na dřevěných podpěrách do hloubky 1000 mm, s číslem zastávky, popisem zajímavostí daného místa a ilustracemi, někdy může být i vyobrazena mapka dané stezky. Stezky mají nejčastěji mezi 10 až 15 zastávek a délka stezky může dosáhnout několik kilometrů. Základním typem jsou pěší naučné stezky, ale existují i naučné stezky pro cyklisty, vodáky i běžkaře. Naučné stezky se zřizují nejčastěji v přírodním prostředí, ale mohou být vytvořeny i ve městě, kde popisují historii města, a na jiných místech (KČT, 2012).

Obrázek 5: Značení naučných stezek v Česku

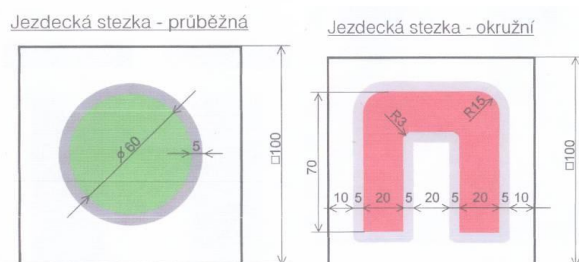
Zdroj: Turistické stezky a využívání cestní sítě v krajině pro turistiku (2012)

Jezdecké stezky dělíme na jezdecké stezky průběžné a na jízdářenské okruhy neboli okružní stezky. Jezdecké stezky průběžné jsou vyznačeny bílými čtverci o rozměru 10x10 cm, v jejichž středu je barevný terč (červená a modrá značí hlavní trasu, zelená trasu vedlejší a žlutá je spojnicí viz obrázek 8) o průměru 6 cm (viz obrázek 7). Pokud se stezky kříží na důležitých místech, jsou tato místa doplněna směrovkami nebo rozcestníky. To platí pro všechny trasy. Údržbu trasy provádí KČT, první údržba se provádí jeden rok po vyznačení stezky a poté jednou za tři roky (KČT, 2012). Při jezdecké stezce, která může být průběžná nebo okružní (viz obrázek 6), by měla být vybudována uvaziště (u stájí, restaurací, koupališť, hradů, obchodů), stojany s informačními panely, které splňují stejné parametry jako tabule pro pěší (na exponovaných místech), ohrady pro koně (kruhové ohrady, které slouží k odpočinku pro koně, přenocování a mimo turistickou sezónu pro výcvik koní), odpočívadla, přístřešky, napajedla a můstky (Andrlová 2006). Jezdecké trasy jsou nejčastěji vedeny po existující účelové komunikaci a jsou doprovázeny zabezpečovacími a odvodňovacími objekty jako jsou příkopy a rigoly, svodnice, drenáže, mostky, propusti a brody.

Jízdářské okruhy slouží pro komerční jezdeckou turistiku a jsou značeny symbolem podkovy v bílém čtverci o rozměru 10x10 cm. Tyto okruhy nemají evidenční číslo, směrovky ani tabule a KČT provádí údržbu pouze na základě Dohody o provedení práce.

Jezdecký okruh městský je stezka vedoucí městem. Pokud zapadají do koncepce tvorby sítě jezdeckých stezek, jsou brány jako regionální nebo místní jezdecké trasy, pokud nezapadají, přistupuje s k nim jako k místním (jízdářským) okruhům (Abc turistiky, 2012).

Obrázek 6: Značky jezdeckých stezek v Česku

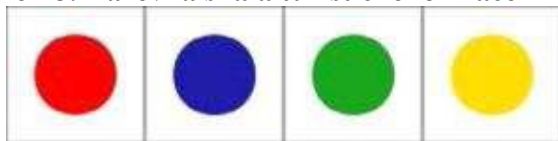
Zdroj: Vašíčková (2009)

Obrázek 7: Značení jezdeckých stezek průběžných v Česku

Zdroj: Abc turistiky (2012)

Obrázek 8: Barevná škála turistického značení

Zdroj: Vašíčková (2009)

Hollý (2003), kterého cituje Špičáková (2009), vytvořil hierarchické schéma sítě hipostezek, které má strukturu o třech úrovních.

První úroveň je páteřní síť, což jsou hlavní cesty, které procházejí přes celé území, mají nadnárodní význam a v budoucnu by měly spojit celou Evropu. Tyto cesty jsou vhodné pro formu hipoturistiky putování na koni a jejich délka je několik stovek kilometrů, která je rozdělena na několik úseků, které jsou odděleny jezdeckými stanicemi. Jezdecké stanice slouží jak jezdcům, tak koním a provozují je nejčastěji soukromníci. V dnešní době už v mnoha krajích ČR existuje evidence seznamů koňských stanic služeb, které stanice provozují.

Druhou úroveň tvoří regionální cesty, které mají strategický regionální význam a spojují páteřní stezky s lokálními centry hipoturistiky nebo propojují páteřní síť. Snaží se v jezdcích vyvolat zájem o daný region. Jejich délka je v desítkách kilometrů.

Třetí úroveň jsou lokální cesty a okruhy, které se dají rozdělit na okružní cesty v okolí center (přínos pro místní poskytovatele jezdeckých služeb) a motivační cesty za určitým cílem, které mohou vybočovat z trasy regionální nebo páteřní a mají rekreační, někdy i komerční význam. O tyto stezky se starají obce nebo jezdecké kluby a jsou dlouhé od několika kilometrů po desítky kilometrů.

3 METODIKA

První použitou metodou byla rešerše dostupné literatury a dalších zdrojů k dané problematice. Využití Výkladového slovníku cestovního ruchu od Páskové a Zelenky (2002) posloužilo k objasnění základních pojmů, které jsou v této práci uvedeny (viz. kapitoly 2.1, 2.2, 2.3). Z internetu byly použity články zabývající se venkovským cestovním ruchem, agroturistikou, převážně psané Pourovou a kolektivem ze Zemědělské univerzity v Praze, a články zabývající se hipoturistikou. Nalezení materiálů k hipoturistice nebylo jednoduché. Většina literatury, které není mnoho, zabývající se hipoturistikou byla čerpána z internetu. Hodně často byla hipoturistika součástí doprovodného programu agroturistiky. V Geografické knihovně je k zapůjčení mapa s názvem Vysočinou v sedle (2011), která posloužila jako zdroj informací k jezdeckým stanicím v okolí Ledčska a k hipostezkám na Vysočině. Další publikací, která se zabývá jezdeckými stanicemi na Vysočině, je brožura Koňské stanice v kraji Vysočina (2006). Je to seznam koňských stanic v tomto kraji podle kategorie a podle rozmístění na Vysočině. Tato mapa a tato brožura posloužila k vytvoření grafu 2 a k vytvoření obrázků 9 a 10. Ty byly vytvořeny v programu GIS a poté upravovány v programu Malování. Zároveň byla brožura využita i k vytvoření tabulek 4 a 5.

Informace o hipostezkách v Česku jsou popsány na internetových stránkách <http://www.hipostezkyonline.cz/> a Abc turistiky. Tyto stránky odkazovaly na kontakty zaměřujících se na hipoturistiku v jednotlivých krajích. Z těchto stránek se i zjišťovalo, jaký je současný stav hipoturistiky v krajích Česka,

Informace byly dále čerpány z bakalářských a diplomových prací zaměřených na venkovský CR, agroturistiku i na hipoturistiku. Ti, kteří psali o hipoturistice, čerpali ze stejných či podobných zdrojů, ze kterých jsem čerpala i já.

Informace o Vysočině, regionu Havlíčkobrodsko a makroregionu Ledčsko byly čerpány z průvodců zaměřených na tuto oblast, z internetových stránek Portál pro podnikání a export a hlavně z publikace Strategie ochrany krajinného rázu kraje Vysočina. Pomocí těchto materiálů bylo analyzováno toto území. To, jak analyzovat vytypované území podle přírodních a antropogenních potenciálů, bylo vyčteno z Geografie cestovního ruchu od Kopša a kol. (1992), pomocí něhož byla také vytvořena tabulka 7 Přírodní a antropogenní potenciály.

Podle dostupných materiálů existovalo v modelovém území (Ledčsko) 8 hipostanic. Po telefonickém kontaktování, které bylo úspěšné u 7 z nich, mi bylo 5 majiteli sděleno, že činnost již ukončili, ale nesdělili, z jakého důvodu. Rozhovor byl tedy uskutečněn pouze ve dvou případech, a to v červenci roku 2012. V obou případech byli respondenti velmi vstřícní

a vedle odpovědí na připravené otázky se rozhovořili o zkoumané problematice. Umožnili mi i prohlídku stanic.

Po prvním rozhovoru bylo rozhodnuto, že kromě návrhu naučné stezky pro jezdce (viz obrázek 11), která byla v plánu od samého počátku práce, bude vytvořen i návrh stezky pro bryčku (viz obrázek 12).

Vytvoření návrhu stezky předcházelo několik kroků. První myšlenka byla vytvořit návrh stezky, která by navazovala na páteřní stezku Maříž – Golčův Jeníkov v Pohledí. Bohužel tato myšlenka byla zamítnuta kvůli velké oblasti, v níž se páteřní stezka nachází. Nebylo možné se s ní za tak krátký čas pořádně seznámit. Jelikož ale okolí Ledče nad Sázavou má co turistům nabídnout (Leděč bývá označována za Perlu Posázaví), bylo rozhodnuto, že budou v mikroregionu Ledčsko uskutečněny oba návrhy.

Prvním krokem bylo seznámení se s okolím, s cestami v okolí, jejich kvalitou, turistickými a cyklistickými stezkami i s celou dopravní infrastrukturou. To proto, aby byla splněna tři základní pravidla, která ovšem v některých situacích musela být porušena, protože nebylo jiné východisko.

- 1) Pokud možno se vyhnout souběhu jezdecké trasy s trasou cyklistickou nebo turistickou.
- 2) Vyhnout se vedení jezdecké trasy po frekventované komunikaci pro motorová vozidla.
- 3) Poskytnout turistovi na koni co nejzajímavější průběh trasy s množstvím přírodních nebo kulturních atrakcí a s možností odpočinku pro koně i jezdce.

Dále muselo být vymyšleno, kudy cestu vést, aby byla zajímavá, a jaký naučný ráz by měla mít. Musel být brán také ohled na to, zda tato trasa bude pro začátečníka, který vydrží v sedle kratší vzdálenosti do dvou hodin, a která bude bez překážek, nebo pro zkušeného jezdce, který může prakticky jezdit všude. Kdyby se vytvářela stezka na více dnů, musely by být brány v úvahu i statky a ranče v okolí okruhu, které by zajišťovaly odpočinek či občerstvení. Nakonec naučná jezdecká stezka byla vytvořena jak pro začátečníky, tak pro pokročilé. Jezdci se během jízdy na okruhu mohou občerstvit ve Stvořidlech nebo ve Mstislavicích.

K této stezce byly vytvořeny i návrhy informačních panelů (7), které přibližují daný region a seznamují jezdce s okolím. Panely jsou navrženy tak, aby daná lokalita, kde se panel nachází, byla na tomto panelu i popsána nebo měla k dané lokalitě nějaký vztah. K těmto panelům byla vytvořena i fotodokumentace okolí Ledče. Fotografování probíhalo v letních měsících v roce 2012.

Vytvoření stezky pro bryčku tolik kroků nemělo. V první řadě by cesta měla být zajímavá a měla by ukázat malebnou krajinu a zajímavosti okolí. Dále by cesta měla být zpevněná, nejlépe by se mělo jednat o silnice. To je v rozporu s pravidlem číslo 2, ale

vzhledem k tomu, jak bryčka vypadá, a po rozhovoru s majitelem stanice, který bryčku obsluhuje, bylo rozumné se zaměřit na tento typ komunikace. Majitel stanice mi prozradil, jaké trasy s bryčkou nejčastěji jezdí, a zkonzultoval se mnou můj návrh na stezky pro bryčku.

Dále byly připraveny otázky i pro představitele samosprávy daných obcí (příloha č. 2), na jejichž území se stanice a hipostezky nachází (či nacházely - nyní nejsou funkční). Ti však odmítli na dané téma rozhovor s odůvodněním časové vytíženosti. Je však možné, že důvod byl především ten, že o problematice nechtějí hovořit. Ze strany majitelů stanic bylo vyjádřeno, že obce nejeví o tento typ turismu ani nejmenší zájem.

Nezájem o tento typ turismu byl potvrzen i postojem pracovníků informačního centra v Ledči nad Sázavou, kde jsem se optala, zda turisté, kteří toto infocentrum navštíví, se zajímali o tuto turistiku v daném území. Bylo mi řečeno, že žádný návštěvník se o tuto formu a její podobné formy nezajímal. Bylo mi také sděleno, že toto centrum nemá žádné informační a propagační materiály k této formě turistiky. Bylo tedy vhodné nabídnout informačnímu centru nový produkt, návrh trasy pro bryčku, který by mohli pracovníci centra nabízet dále veřejnosti.

4 ANALÝZA MODELOVÉ OBLASTI

4.1 Kraj Vysočina

4.1.1 Charakteristika kraje

Vysočina jako kraj vznikla v roce 1997 pod názvem Jihlavský kraj. V roce 2001 byl přejmenován na kraj Vysočina. Nachází se ve středu Česka (geografický střed Česka je u obce Číhošť, která leží asi 10 km od Ledče nad Sázavou) na Českomoravské vrchovině na pomezí Čech a Moravy (Sáblík, 2003). Tento kraj má vnitrozemskou polohu a jeho hranice se nedotýkají státní hranice ČR (ČSÚ, 2013). Rozloha kraje je 6 800 km² a patří tak mezi pět nejrozlehlejších krajů ČR. Hustota zalidnění je naproti tomu nízká a činí 75 obyvatel na km². Prochází jí zemská hranice oddělující Čechy od Moravy. Je obklopena Pardubickým, Středočeským, Jihočeským a Jihomoravským krajem. Nejvíce ji ovlivňuje kraj Středočeský (Portál pro podnikání a export, 2012). Ovlivňuje ho díky své poloze, kterou zaujímá (sousedí s hlavním městem Praha) a také ovlivňuje procházející dálnice D1, která spojuje Prahu s Brnem. Kraj Vysočina je tvořen pěti okresy Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou.

Toto území leží v mírném pásu s průměrnou roční teplotou 6–8 °C a průměrným úhrnem ročních srážek kolem 600 mm (ČSÚ, 2013). Vysočina má ze všech krajů Česka nejmonotónnější horninnou skladbu. Vyskytují se zde tvrdé krystalické horniny, z nichž dominují přeměněné převážně mírně kyselé horniny, jako jsou různé typy rul, migmatity, amfibolity. Toto území má také nejmonotónnější georeliéf, který je i přesto zajímavý a poměrně vzácný. Je to typ tektonicky zdvižených původně zarovnaných povrchů z období druhohor a třetihor. Georeliéf je zvlněn do podoby pahorků a návrší střídajících se s mělkými údolími toků, což je výsledkem vodní eroze působící ve starších třetihorách a zhlazováním reliéfu mrazovým zvětráváním a půdotok ve starších čtvrtohorách. Převážná část kraje jsou členité a ploché pahorkatiny. Ke specifickým a drobným tvarům reliéfu v kraji Vysočina patří skály, roztroušené balvany, rokle a strže, jeskyně. Z hlediska geomorfologického členění ČR patří do oblasti Českomoravská vrchovina (složené z geomorfologického celku Křemešnická vrchovina, Železné hory, Hornosvratecká vrchovina, Křižanovská vrchovina) a zčásti do Středočeské tabule. Půdní typ v kraji Vysočina jsou kambizemě (Bukáček, 2008).

Příroda je zde velice zachována, což dokazují i dvě chráněné krajinné oblasti (Žďárské vrchy a Železné hory), národní přírodní rezervace, památné stromy a další přírodní památky, které přitahují návštěvníky z okolí i z celé ČR. Pestrost a malebnost krajiny vznikla spíše životem a činností člověka v krajině než přírodou samotnou. Návštěvníky neláká jen příroda

ale také kulturní památky, kterých je na Vysočině mnoho. Nacházejí se zde 3 památky UNESCO (poutní kostel Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou, historické centrum Telče a v Třebíči bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť), po další známé památky (hrad a Národní památník odposlechu v Lipnici nad Sázavou – viz příloha č. 3, fotografie 8 – 11, kostel Nanebevzetí Panny Marie, kostel sv. Jakuba Staršího, Želivský klášter, zámek v Jaroměřici nad Rokytnou a v Náměšti nad Oslavou atd.) až po méně známé (židovský hřbitov v Ledči a ve Světlé nad Sázavou, zřícenina Rokštejn, Orlík, Sedlec, Rabštejn, Chřenovický hrad atd.).

Protéká zde řeka Sázava, která patří do povodí Labe, tekoucího do Severního moře, a řeky Jihlava a Svratka, které se vlévají do Moravy, patřící k úmoří Černého moře. Tento region patří k studenějším oblastem ČR, ale podnebí je zde velmi příjemné. Přírodní podmínky ovlivnily osídlení a hospodářskou činnost obyvatel v tomto kraji. Hlavní sídla v tomto kraji jsou města kolem 5000 obyvatel, okolo nichž se shlukují další menší sídla, která mají desítky až stovky obyvatel. Průměrná populační velikost obce je 726 obyvatel, což je nejméně ze všech krajů v ČR. K roku 2005 bylo v kraji 704 obcí, což je po Středočeském kraji druhý nejvyšší počet obcí v ČR. Díky velké rozdrobenosti sídel můžeme usoudit, že lidé na vesnicích se budou věnovat zemědělské činnosti nebo budou za prací dojíždět do větších měst či do hlavního města Prahy nebo Brna, které jsou s Vysočinou propojeny dálnicí D1. Pracovní místa na Vysočině jsou spjata, jak už bylo zmíněno, se zemědělstvím, dále s lesnictvím a průmyslem (stavebním, strojírenským, kovodělným, dřevozpracujícím, potravinářským a textilním).

Počet obyvatel v kraji Vysočina k roku 2011 byl 505 565 obyvatel. Pokolení ženské a mužské je zde vyrovnané. Obyvatelstvo je zde homogenní, žije tu menšina Slováků a Ukrajinců. Nábožensky zaměřených lidí tu také není mnoho. Ekonomicky aktivní obyvatelé tu tvoří polovinu obyvatel kraje.

Turisty je Vysočina navštěvována hlavně v letních měsících. Ale turisté si zde najdou aktivitu (od pěší turistiky po lyžování) během celého roku. Návštěvníkům může Vysočina nabídnout národní přírodní rezervace a další přírodní krásy, hradu a zámky a památky UNESCO (Sáblík, 2003). Za zmínku stojí chráněné krajinné oblasti (CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory), přírodní parky (Rokytná, Svratka), přírodní rezervace (Žákovská Hora, Babínská přírodní rezervace, Dářko, Louky pod Kulíškem aj.), Přírodní památky (Devět skal, Kuklův kopec, Zkamenělý zámek, Pernovka, Kocoury aj.) a naučné stezky (Babín, krajem Chrudimky, Matějovský rybník, Žákova Hora – Tisůvka), které také doporučuje Pourová (2004).

4.1.2 Venkovský cestovní ruch, agroturistika a hipoturistika na Vysočině

Rozvoj venkovského CR na Vysočině je nad průměrem Česka, díky tomu, že o agroturistiku pečuje a dobře propaguje rozvojová agentura. Na Vysočině je zájem o aktivní, ale klidnou rodinnou dovolenou v malém venkovském penzionu s možností trávit čas i za nepříznivého počasí a tento zájem roste (Součková, 2009).

Pourová a kol. (2004) z dotazníkového šetření, které probíhalo na Vysočině v roce 2002 a zúčastnili se ho starostové měst a obcí Vysočiny, zjistili, že kolem 75 % dotazovaných starostů si myslelo, že jejich obec či region mělo dobré až výborné podmínky pro venkovský CR a tyto podmínky jsou podmíněny atraktivitou prostředí, sportovní a zájmovou aktivitou v tomto prostředí a komunikační dostupností. Oproti tomu byly zde překážky v nezájmu obyvatel obcí Vysočiny tyto služby poskytovat, nevědomost a málo zkušeností s tímto podnikáním a malý počet vhodných rodinných farem či obydlí pro tyto služby. Důležitým předpokladem pro rozvoj těchto forem je také dopravní infrastruktura, jež byla dotazovanými hodnocena dobře. Toto šetření je ale v rozporu s tím, co bylo zjištěno v okolí Ledčska. Nejspíše je to tím, že Ledčsko se zaměřuje na vodní turistiku, cykloturistiku a kulturně poznávací CR a obyvatelé se bojí nových a alternativních forem CR.

Od roku 2002 existuje samostatný účelový rozvojový fond kraje Vysočina s názvem Fond Vysočiny, který je dotován z příjmů kraje a který vytváří programy na realizaci cílů specifikovaných v Programu rozvoje kraje Vysočina (Kraj Vysočina, 2012). Jedním z těchto cílů byla i finanční dotace na podporu jezdecké turistiky v kraji Vysočina. Zájem o dotace na podporu hipoturistiky rok od roku vzrůstá a růst bude, což ve své práci, která se zabývá podporou a vývojem hipoturistiky v kraji Vysočina, potvrzuje i Pop (2012). Můj závěr ale v mikroregionu Ledčsko je opačný.

Od srpna 2010 do září 2011 bylo vyznačeno 864 km hipotras (viz tabulka 7) doplněných službami 150 certifikovaných jezdeckých stanic (Turistický portál (Vysočina), 2012) a rozšířily tak 5 500 km síť pěších stezek a cyklotras na Vysočině. Pro značení těchto tras byla využita metodika značení, kterou používá Klub českých turistů (trasy s červenými, modrými, zelenými a žlutými jezdeckými značkami a směrovkami s názvem Jezdecká stezka kraje Vysočina).

Tabulka 6: Trasy na Vysočině

Trasy	Délka trasy (km)
Maříž – Golčův Jeníkov (pátevní síť)	220
Maříž – Kdousov	50
Dukovany – Javorek (pátevní síť)	130
Javořice – Dukovany	120
Tříletý mlýn – Šašovice	20
Podmoklany – Lysá	30
Litohošť – Střítež u Třebíče	160
Čejovský kopec – Úhořilka	15
Velké Meziříčí – Svatá Hora	25

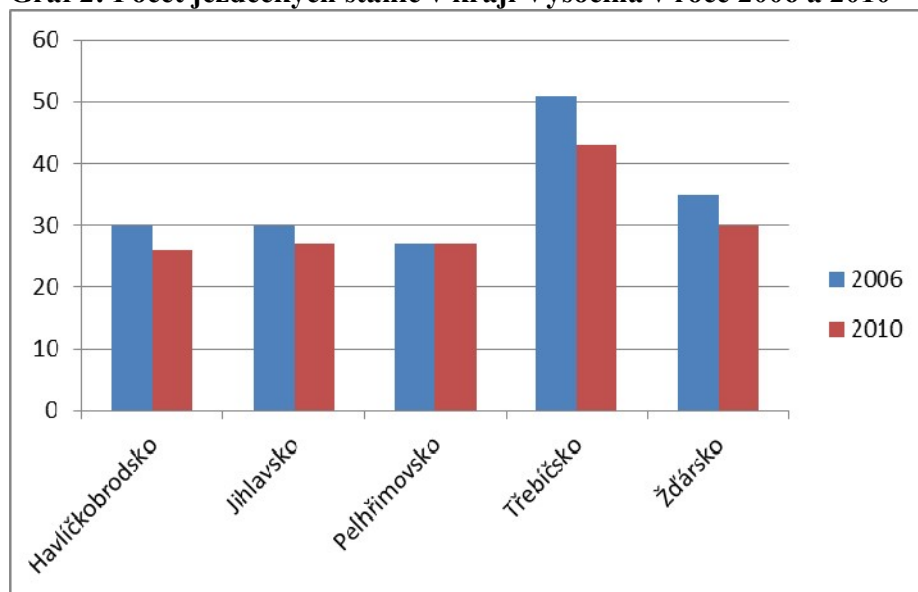
Zdroj: Vysočinou v sedle (2011)

Na projekt podpořeném Regionálním operačním programem (ROP) Jihovýchod „Vybudování sítě hipotras“, které spolufinancovala Evropská unie (EU) z Evropského fondu pro regionální rozvoj a který trval dva roky, vyšly celkové náklady na 2,8 mil. Kč. Tento projekt měl jako hlavní cíl vyznačit hipotrasy v terénu a certifikovat jezdecké stanice (tento cíl se splnil, viz výše). Dalším cílem bylo propagovat tento projekt v roce 2010 na 17. ročníku Mezinárodní výstavy koní, která byla spojená s veletrhem v Lysé nad Labem a motivovat informačními semináři pro majitele jezdeckých stezek. Před tímto projektem byl realizován také z ROP Jihovýchod v rozmezí let 2005 až 2009 projekt „Zkvalitnění marketingu turistické nabídky kraje Vysočina“. Součástí byly semináře s názvem Vysočinou v sedle a během projektu jich proběhlo pět. Měly seznámit s jednotlivými fázemi projektu i s postupnými kroky realizace, se zkušenostmi hipoturistiky v zahraničí a s vedením hipostezek na Vysočině. Dalším bodem seminářů byly finanční zdroje pro podporu hipoturistiky z programu „Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu“ vyhlašovaného v rámci Fondu Vysočiny. Mapováním situace hipostezek a jezdeckých stanic se zabýval projekt „Terénní mapování sítě jezdeckých a koňských stezek“, který byl podporován v rámci Interregu IIIA, ještě před projektem „Zkvalitnění marketingu turistické nabídky“ (Vysočina tourism, 2012).

Při projektu „Terénní mapování sítě jezdeckých a koňských stezek“ bylo zjištěno, kolik jezdeckých stanic se nachází v regionu Havlíčkovobrodsko, Jihlavsko, Pelhřimovsko, Třebíčsko a Žďársko (viz graf 2). Také zde proběhla kategorizace podle kvality ustájení a kvality stanice (viz graf 3). Tato kategorizace je charakterizována v tabulce 5. Z grafu 2 a z obrázku 9 je patrné, že nejlépe je na tom Třebíčsko. Je to nejspíš proto, že zde prochází pátevní síť a že Třebíčsko „sousedí“ s Jihočeským krajem, kde první stezky vznikly. Při projektu „Vybudování sítě hipotras“ došlo k aktualizaci počtu stanic (viz graf 2 a obrázek 10). Ze 173 jezdeckých

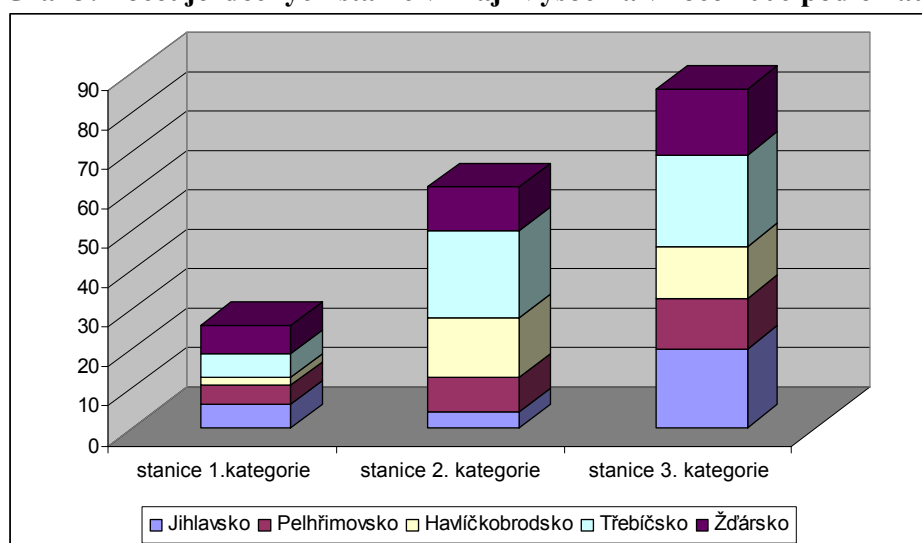
stanic zůstalo 153 stanic. Některé stanice zanikly, další zase vznikly. Největší hustota jezdeckých stanic zůstala na Třebíčsku, naopak největší pokles zaznamenal region Havlíčkovobrodsko. Je to nejspíše proto, že tento region není tolik hipoturistikou zasažen. Může se to ovšem změnit, neboť obcí Pohled prochází páteční cesta. Po zkoumání okrajové části Havlíčkovobrodsko - Ledčska, bylo zjištěno, že tato část Havlíčkovobrodsko nemá zájem o tento typ turismu a bude se dále orientovat na vodní turistiku, cykloturistiku (bude vytvořena cyklostezka z Ledče nad Sázavou do Světlé nad Sázavou) a kulturně poznávací CR.

Graf 2: Počet jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006 a 2010

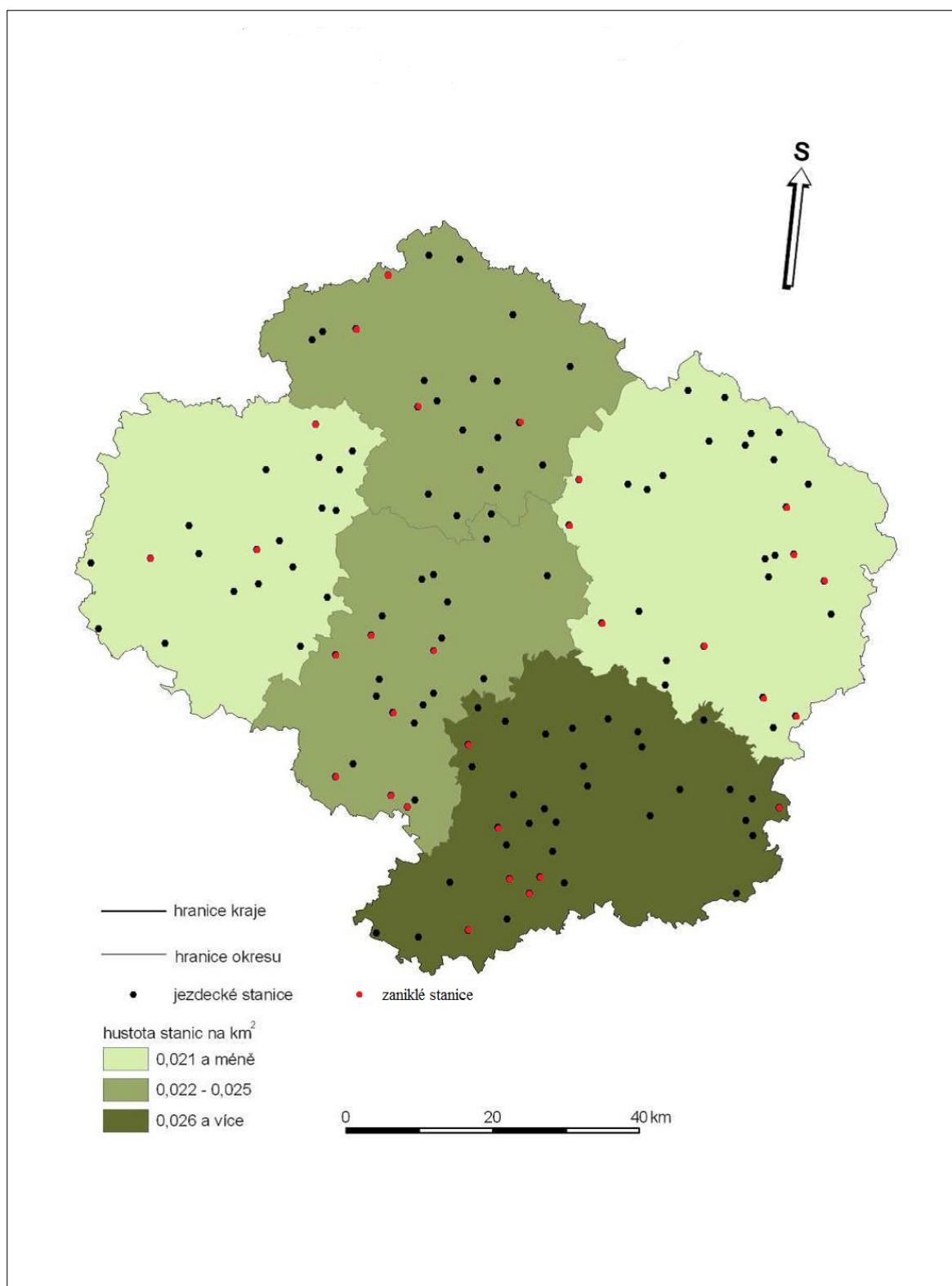
Zdroj: Koňské stanice v kraji Vysočina (2006), Vysočinou v sedle (2011)

Graf 3: Počet jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006 podle kategorií

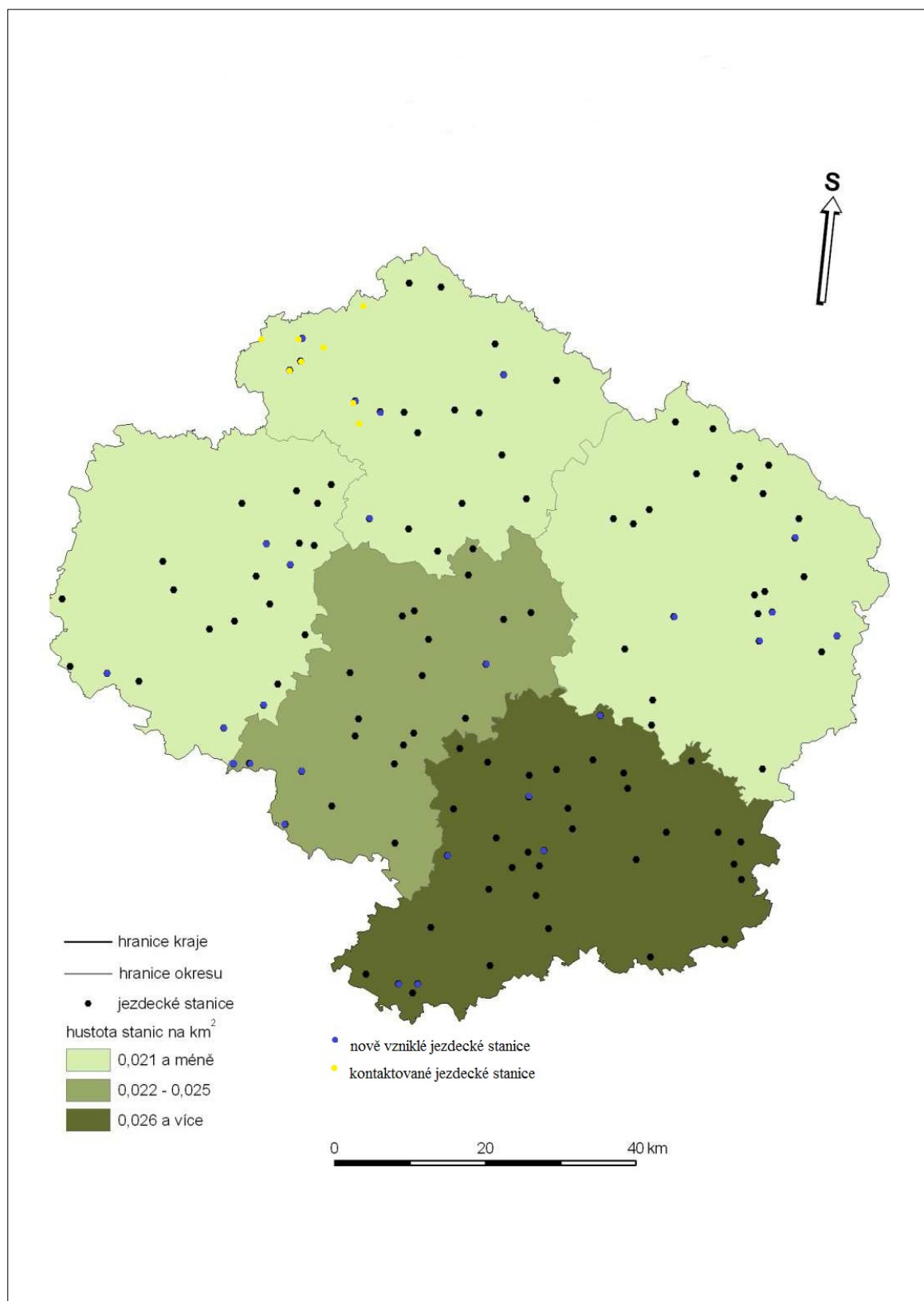
Zdroj: Koňské stanice v kraji Vysočina (2006)

Obrázek 9: Hustota jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2006

Zdroj: Koňské stanice v kraji Vysočina (2006)

Obrázek 10: Hustota jezdeckých stanic v kraji Vysočina v roce 2010

Zdroj: Vysočinou v sedle (2011)

Celkově se dá ale říct, že Vysočina je vhodná oblast pro rozvoj hipoturistiky a i pro rozvoj dalších forem venkovského CR. Záleží pouze na obyvatelích tohoto kraje, jakým směrem budou CR v jejich obci a regionu orientovat.

4.2 Charakteristika oblasti Havlíčkobrodsko, Posázaví a Ledečsko

Abychom mohli analyzovat vytypované území, musíme se zaměřit na jeho krajinu, což je geografický prostor, který se vyznačuje určitými společnými přírodními a kulturními znaky, které jsou pro toto území specifické a od sousedního prostoru odlišné, je součástí větší územní oblasti, a jeho potenciál (Kopšo, 1992). Na porovnání je tu další definice krajiny, kterou používá Troll (1972) a která zní takto: „krajina je prostorová přirozená jednotka s homogenním nebo heterogenním systémem uvnitř přirozených hranic, část zemského povrchu, která podle svého vnějšího obrazu a vzájemného působení jevů v ní vytváří jistou charakteristickou prostorovou jednotku a na geograficky přirozených hranicích prochází do krajín jiného charakteru“. Definice Trolla zní složitě, laickou veřejnost by nezaujala a nejspíš by jí také nepochopili. Proto se přikláním ke Kopšově definici, která je jasná, stručná, výstižná. Obsahem potenciálu jakékoliv krajiny jsou všechny využitelné zdroje, které v daném regionu má CR k dispozici. Jsou to potenciály přírodní a potenciály vytvořené činností člověka (viz tabulka 8). Celkový potenciál krajiny je výsledkem dlouhodobého vývoje přírodních složek a vlivu člověka (Troll, 1972).

Tabulka 7: Přírodní a antropogenní potenciály krajiny

Přírodní potenciál	Potenciál vytvořený činností člověka (antropogenní)
Reliéf (soubor všech povrchových forem přírodního prostředí, působí na něj endogenní a exogenní síly a rozlišujeme ho podle nadmořské výšky, výškové členitosti, horizontální členitosti a sklonitosti, geomorfologické osobitosti)	Kulturní památky (architektonické, technické, národní historické, lidové architektury, přírodní)
Klima (záleží na teplotě vzduchu, sněhové pokrývce, výskytu mlhy, větrnosti, klimatické inverzi atd.)	Kulturní zařízení (muzea a galerie, divadla, koncerty, festivaly, folklorní slavnosti, kongresy a sympozia)
Vodstvo (rozlišujeme na podzemní a povrchové vody; u povrchové vody se zkoumá teplota, čistota vody, hloubka, charakter dna; dále můžeme vodstvo rozdělit podle důležitosti daného území na celostátní a regionálně lokální)	Sportovní akce
	Ekonomický potenciál
	Sociálně politické podmínky
	Demografická struktura
Rostlinstvo (zkoumá se rozloha plochy, délka okraje lesa, porostová struktura, velikost porostu)	Urbanizované prostředí
	Komunikační systém
Živočišstvo (podle působnosti na území na celostátní, regionální a lokální)	Materiálně technická základna CR

Zdroj: Kopšo (1992)

Dané území, oblast Havlíčkobrodsko v severozápadní části kraje Vysočina, kde by se návrh na hipostezku mohl v budoucnu realizovat, se nachází na Hornosázavské pahorkatině (její součástí jsou Světelská pahorkatina, Havlíčkobrodská pahorkatina, Kutnohorská plošina a Jihlavsko-sázavská brázda). Tato členitá pahorkatina se rozkládá na krystaliniku se zbytky křídových hornin, moldanubických hornin s ostrůvky hlubinných vyvřelin centrálního moldanubického plutonu, migmatity a neogenních sedimentů. Makroregion Ledčsko leží na žulovém centrálním moldanubickém masívu. V této regionu se vyskytují i vzácně krystalické vápence (jeskyně v Ledči nad Sázavou, které jsou přístupné jen jednou do roka). Mezi reliéfní útvary, které se zde vyskytují, patří skály při dnech údolí. V makroregionu Ledčsko se tento typ reliéfu vyskytuje v hlubokém ostře zaříznutém údolí Sázavy u Ledče nad Sázavou a v Přírodní rezervaci Stvořidla (viz fotografie 6 a 7 v příloze č. 3). Příkladem elevace středního měřítka je vrch Melechov v blízkosti Ledče nad Sázavou (Bukáček, 2008).

Havlíčkobrodsko zahrnuje okres Havlíčkův Brod a oblasti Humpolecko, Polensko a Ledčsko - to je oblast, která zahrnuje přírodní rezervaci Stvořidla (leží mezi Melechovským vrchem a Žebrákovským kopcem) a Melechov, obec Ledč nad Sázavou a její okolí a okolí blízkých vesnic (viz fotografie 13, 14 v příloze č. 3). Město Ledč nad Sázavou (dnes má město kolem 6000 obyvatel) vzniklo ve 12. století na obou březích řeky Sázavy jako farní ves.

O předchozím osídlení, z doby předhistorické, svědčí ojedinělé pravěké nálezy kamenných nástrojů, ale první doložený materiál je zpočátku 13 století a na Havlíčkovobrodsku je to jedna z nejstarších oblastí. V této oblasti byly pořízeny rozhovory s provozovateli jezdeckých stanic. Významným tokem je zde protékající řeka Sázava, která vytéká z rybníka Velké Dářko a postupně z klidně proudící říčky u Přibyslavi se mění pod Havlíčkovým Brodem v řeku s drobnými peřejemi na valech větších kamenů (Stvořidla) (Zborovská, 1995). Pro vodní turismus je řeka splavná od Světlé nad Sázavou až po její ústí. Mezi další vodní toky, které zde protékají, jmenujme Sázavku a Želivku. Ty však nemají žádný potenciál. V okolí se se také nachází vodní nádrž Želivka, která je zdrojem pitné vody pro Havlíčkovobrodsko a Prahu. V okolí nádrže je přísný zákaz pohybovat se, rybařit či se koupat, je to ochranné pásmo vodního zdroje.

Havlíčkovobrodsko je také oblast rozsáhlých lesů, luk a mokřadů se vzácnou flórou a faunou (David, Soukup, 2009), příkladem může být již zmiňovaná oblast Stvořidla, kde se vyskytuje vydra říční, dále oblast Ransko s nevelkými jezírky, sítí podzemních pramenů a se vzácnou flórou (kosatce, vstavače, všivce, lilie zlatohlavá atd.) a faunou (čáp černý, kulíšek nejmenší, čolek horský, mlok skvrnitý, ještěrka živorodá), která se nachází v lesích nazvaných Babylon, rezervaci Štíří důl a Staré Ransko v CHKO Žďárské vrchy a na Doubravku, kde je kaňonovitě údolí se skalními věžemi, obřími hrnci, vodopády (naučná stezka Údolím Doubravy v Chotěboři), jež je jižní hranicí CHKO Železné hory a inspirací pro mnohé umělce. Dnešní podoba této krajiny vznikla v době barokní (Zborovská, 1995). Oproti jiným oblastem Vysočiny je Havlíčkovobrodsko jedna z nejméně zalidněných oblastí. V roce 2010 byla druhá z nejméně zalidněných oblastí na Vysočině (viz tabulka 8).

Tabulka 8: Hustota zalidnění v kraji Vysočina

Oblasti	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění (počet obyvatel na km ²)
Havlíčkovobrodsko	1 265	95 679	75,63
Žďársko	1 579	119 718	75,81
Jihlavsko	1 199	112 707	94
Pelhřimovsko	1 290	72 875	56,49
Třebíčsko	1 463	113 590	77,64
Cekem	6 796	514 569	75,7

Zdroj ČSÚ (data z roku 2010)

Nevyšší vrchol na Havlíčkovobrodsku je vrch Melechov, který je vysoký 797 m n. m. Melechov je také název přírodní rezervaci, která je v blízkosti další přírodní rezervace Stvořidla. Tyto dvě rezervace a okolí Ledče nad Sázavou může nabídnout mnoho turistům všech věkových kategorií - od návštěvy hradů a tvrzí, cyklistiky, vodní turistiky, pěší turistiky

i hipoturistiku a agroturistiku. Atraktivní pro návštěvníky může být návštěva sklárny ve Světlé nad Sázavou či Lipnice nad Sázavou, kde je Památník národního odposlechu. Nejvíce se zde daří ale vodáctví (díky splavnosti řeky Sázavy), turistice, kulturně poznávacímu CR a cykloturistice. Bohužel ČSÚ nesleduje v rámci cestovního ruchu žádnou formu cestovního ruchu, a tudíž jsou to jen mé vlastní závěry vypořizované v okolí mého bydliště a z dotazníkového šetření, které si nechal udělat Czechtourism v létě v roce 2012. Ze šetření vyplývá že, dotazovaní se do Ledče nad Sázavou vypravují nejvíce ze vzdálenosti 21- 70 km vlastním vozidlem na jeden až dva dny za účelem se odreagovat (pěší turistikou, cykloturistikou a kulturně poznávacím CR).

Abychom věděli, jak se v této lokalitě daří hipoturistice, byly v okolí Ledče nad Sázavou pořizeny řízené rozhovory s majiteli jezdeckých stanic. Tyto rozhovory byly pouze dva, neboť ostatní dotazovaní činnost ukončili nebo nebyli ochotní rozhovor poskytnout. Z řízených rozhovorů, vyplynulo, že oba tito provozovatelé dělají tuto činnost sami a zadarmo, tudíž nemuselo jejich konání přecházet administrativním úkonům a nemusejí mít přehled o předpisech, které ovlivňují hipoturistiku. Jsou to tyto zákony:

- Veterinární zákon č. 286/2003 Sb.
- Zákon o myslivosti č. 23/1962 Sb. (vyhláška 134/1996 Sb.)
- Zákon o lesích č. 289/1995 Sb.
- Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. (168/2004 Sb., 218/2004 Sb.)
- Zákon o veřejném stravování č. 258/2000 Sb.
- Obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.)
- Novela zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, přijatá zákonem č. 85/2004 Sb.
- Živnostenský zákon (zákon č. 455/1991 Sb.)
- Zákon o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb.
- Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů
- Silniční zákon č.304/1997 Sb.

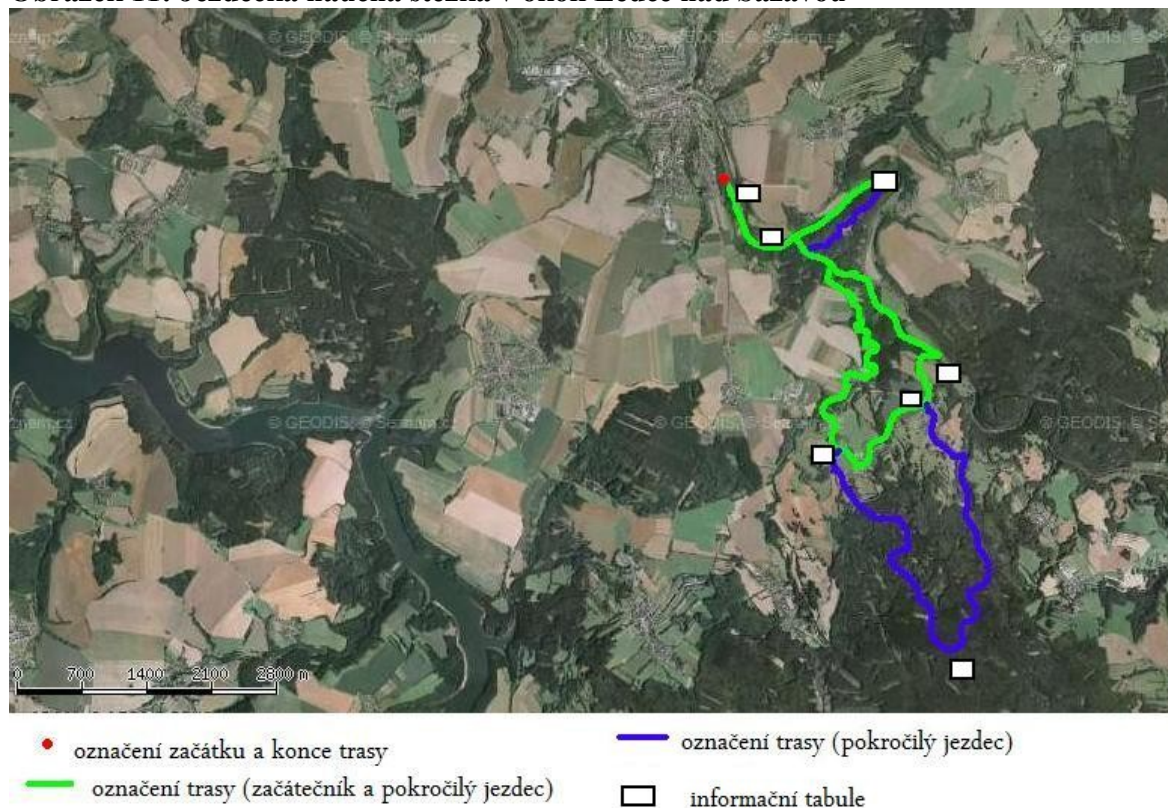
Jeden z nich pracuje v lesích, kde stahuje dřevo pomocí koní (má dvě kobyly a jednoho valacha) a druhý je v důchodu (koně nemá). Provozovatel v důchodu byl seznámen s hipoturistikou od svého bratra, který žije v Kanadě, a tuto činnost začal provozovat v roce 2006, druhý subjekt se s ní seznámil od tvůrců Vysočinou v sedle, když za ním přišli a zeptali se ho, jestli má zájem v této lokalitě stanici provozovat. Provozuje ji od roku 2010. Za tu dobu, co tuto službu oba majitelé stanic nabízejí, je nikdo oficiálně nekontaktoval a neměl zájem o tyto jejich služby (obce je zvou na akce, které nejsou placené). Oba dotazovaní znají ve svém okolí osoby, které se rekreačně a také zadarmo věnují hipoturistice a s těmito lidmi si

nekonkurují, naopak si vypomáhají. Do provozu stanice oba dali hodně úsilí, které se vrací v podobě radostí dětí, když majitel kobyl a valacha jede s bryčkou a veze je, nebo když se majitel (důchodce) setká na svém statku s trampy a lidmi, co se trochu zajímají o přírodu. Přesto se objevují potíže s provozováním stanice, které způsobuje počasí (majiteli důchodci zničil orkán Kyril stáje a už nebyl schopen, díky věku je dát do původního stavu). Oba majitelé zviditelňují stanici pomocí mapy Vysočinou v sedle, tím, co dali na internet tvůrci této mapy, a přes kamarády a známé.

Otázky (viz příloha č. 1) nesměřovaly jen ke stanici a k jejímu chodu, ale také se zaměřovaly na hipostezky. Majitel bryčky si trasy volí sám, podle toho, co lidé chtějí vidět, ale zároveň by mu nevadilo, kdyby v blízkosti jeho statku vedla hipostezka. Druhý dotázaný by byl rád, kdyby v okolí jeho stavení vedla hipostezka, má i informace o tom, že tam stezka povede, ovšem na realizaci zatím nejsou peníze.

5 NÁVRH HIPOSTEZKY

Obrázek 11: Jezdecká naučná stezka v okolí Ledče nad Sázavou

Zdroj: www.mapy.cz (2012)

Trasa jezdecké naučné stezky byla zvolena tak, aby splňovala základní pravidla (viz Metodika). V některých místech však musela být pravidla porušena, stezka vede zároveň se stezkou pěší, neboť nebylo jiné východisko. I přes porušení jednoho základního pravidla mi majiteli jezdeckých stanic, s nimiž byly pořízeny řízené rozhovory a s nimiž jsem tuto stezku konzultovala, byla trasa schválena. Trasa prochází údolím řeky Sázavy přes přírodní rezervaci až po nejvyšší vrch v okolí. Lokality, kde by byly umístěny informační tabule, byly zvoleny tak, aby daná lokalita, co nejlépe vystihovala informace na informačních panelech (viz tabulka 9).

Trasa začíná u bývalé jezdecké stanice v ulici Z. M. Kuděje u řeky Sázavy na zpevněné cestě. Zde by se měla nacházet úvodní tabule naučné stezky, která by měla návštěvníky seznámit, co se mohou na stezce dovědět, a se seznamem stanovišť informačních tabulí (na každé informační tabuli by byly umístěny obrázky s daným tématem a několik informací k danému tématu). Přehled umístění informačních tabulí udává tabulka Informační tabule na stezce. Vedle úvodní tabule by stála informační tabule číslo 1, která by seznamovala turisty s městem Ledče nad Sázavou jeho kulturními památkami (hrad, kostel, synagoga, Husův sbor,

Thunovský letohrádek) a místy k odpočinku (lesopark Šeptouchov). Fotografie 1 – 5 v příloze č. 3 odkazují na některá z těchto míst. Po 300 m u lomu by byla tabule číslo 2, která by informovala o geologickém podkladu této oblasti, o těžbě kamene zde a v okolí (Dolní Březinka, Lipnice nad Sázavou, viz fotografie 9 – 11 v příloze č. 3). Asi po 2 km od tabule číslo 2 po zpevněné cestě by se nacházela tabule číslo 3 s informacemi o táboru Sluneční zátoka a Jaroslavu Foglarovi (viz. fotografie 12 v příloze č. 3), který zde strávil prázdniny, a nechal se inspirovat touto oblastí k napsání knihy Hoši od Bobří řeky. Zdatní jezdci si zde mohou zkrátit cestu o půl kilometru do strmějšího kopce po nezpevněné cestě k rozcestí, kde se tato cesta napojuje zpět na cestu hlavní do Stvořidel, které jsou od rozcestí vzdálené 1,5 km. Začátečníci se musí odtud vrátit asi 1,5 km zpět a poté se dát do mírného kopce po nezpevněné lesní cestě směrem Stvořidla, které jsou vzdáleny 2 km. Ve Stvořidlech by byla umístěna tabule číslo 4, která by byla zaměřena na Přírodní rezervaci Stvořidla (viz fotografie 6, 7 v příloze č. 3), která se táhne přes Smrčnou, kde je Čertův kámen a váží se k němu dvě pověsti, jak se tak velký kámen mohl dostat doprostřed lesa. Ze Stvořidel 1 km po zpevněné cestě do mírnějšího kopce se bude nacházet tabule číslo 5, která bude zaměřena na rostliny, rostoucí v této oblasti. Zde se cesta pro začátečníky a pokročilé rozděluje, začátečníci budou ochuzeni o tabuli číslo 6, která bude zaměřena na Přírodní rezervaci Melechov a Melechovskou tvrz a bude přímo na vrchu Melechov. Cesta pro pokročilé povede 600 m po zpevněné cestě (silnici) a poté naváže na lesní cestu do kopce dlouhou 3 km, která bude po dvou 2 km souběžně s pěší turistickou stezkou a dovede turisty na vrch Melechov k tvrzi. Poté po 200 m souběžně s turistickou stezkou naváže na lesní zpevněnou cestu dlouhou 500 m a poté nezpevněnou lesní cestou do Mstislavic vzdálených 3 km. Zde se bude nacházet poslední tabule s číslem 7, která bude zmiňovat živočichy žijící v této oblasti. Začátečníci pojedou z Dobrovítovy Lhoty po polní cestě dlouhé 1 km rovnou do Mstislavic. Odsud povede cesta 1,5 km po zpevněné cestě (silnici) do Veliké, kde naváže na 2 km dlouhou polní a lesní cestu, která turisty pomalu dovede k začátku a i konci trasy, který je vzdálen 1 km. Trasa pro začátečníky je dlouhá cca 12 km a cesta by měla trvat cca 2 hodiny. Trasa pro pokročilé je dlouhá cca 17 km a cesta měla by trvat 2 – 3 hodiny. V časovém plánu není započten čas na přestávku.

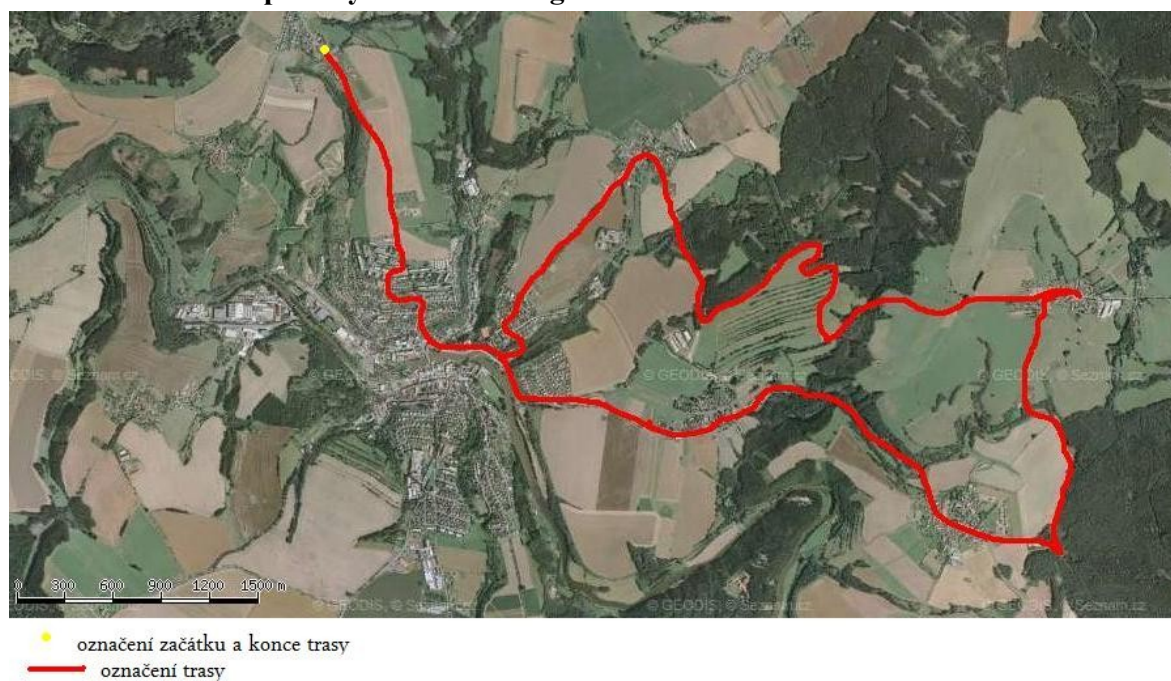
V médiích (Havlíčkobrodský deník, Deník veřejné správy) koncem února 2013 vyšla zpráva, že Ledeč nad Sázavou získala dotaci na téměř tříkilometrový úsek cyklostezky podél Sázavy, která by měla vézt do Sluneční zátoky a dále by stezka v budoucnu pokračovala až do Světlé nad Sázavou. Tato stezka bude mít podobnou trasu jako je zde navrhovaná jezdecká naučná stezka.

Tabulka 9: Informační panely na jezdecké naučné stezce

Číslo informačního panelu	Umístění	Obsah
1	Bývalá jezdecká stanice v Ledči nad Sázavou	Ledeč nad Sázavou, historie, památky
2	Lom	Geologická stavba okolí a těžba v lomech
3	Sluneční zátoka	Jaroslav Foglar a jeho působení v okolí
4	Stvořidla	Přírodní rezervace Stvořidla a Čertův kámen
5	Dobrovítova Lhota	Flora
6	Melechov	Přírodní rezervace Melechov
7	Mstislavice	Fauna

Zdroj: vlastní tvorba

Obrázek 12: Trasa pro bryčku v mikroregionu Ledčsko

Zdroj: www.mapy.cz (2012)

Oproti jezdecké naučné stezce, která by měla splňovat určitá pravidla, trasa pro bryčku žádná pravidla splňovat nemusí. Měl by se brát ale ohled na cesty. Ty by měly být zpevněné a měly by to být nejlépe méně frekventované silnice. Tato trasa byla schválena majitelem stanice, který vlastní bryčku. Zároveň se mi tento majitel svěřil, že tuto trasu také jezdí a že je tato trasa cestujícími kladně hodnocena.

Trasa pro bryčku začíná na jezdecké stanici v Habreku. Trasa je dlouhá 20 km a ze 70 % vede po silnici. Cesta vede v Ledči nad Sázavou přes staré sídliště, kde jsou boží muka, poté okolo polikliniky přes Heroldovo nábřeží, kde je vidět na druhém břehu kostel sv. Petra a Pavla, k obci Ostrov, kde je krásný pohled na ledečský lom a údolí řeky Sázavy. Z Ostrova vede cesta do Vilémovic, kde se nachází zámek a v zámecké zahradě stojí památný strom tis. Z Vilémovic po lesní zpevněné cestě se dostaneme do Pavlova, kde je záchranná stanice pro zvířata (Vydrýsek). Z Pavlova směrem na Ostrov vede stezka okolo tzv. Kamenného stáda (k tomuto místu se váže pověst) do Hradce (viz fotografie 15 přílohy č. 3). Z Hradce po staré Habrecké stezce vede zpět do Ledče nad Sázavou, kde míjí Thunovský letohrádek (viz fotografie 5 v příloze 3) a ledečský hrad, k Heroldovu nábřeží (z této strany je vidět lesopark Šeptouchov – viz fotografie 4 v příloze č. 3) a tou samou cestou do Habreku.

Tato vyjížďka by trvala celý den s přestávkami u kulturních zajímavostí a s přestávkou na občerstvení. Provozovatel by tuto projížďku nabízel za cca 250-350 Kč za osobu. Tato cena je obdobná s půjčením koně na jednu hodinu v jezdeckých klubech, stájí a rančů. Tento produkt by mohl rozšířit a zpestřit nabídku informačního centra v Ledči nad Sázavou, která není moc velká (vlastní zkušenosti).

Vzhledem k tomu, že turisté nejví v této lokalitě o hipoturistiku zájem (svědčí o tom i neinformovanost pracovníků informačního centra a nepřítomnost propagačních materiálů k této turistice), návštěvníci infocentra v Ledči nad Sázavou se po této formě turismu za dobu, kdy se v České republice rozvíjí, neptali, zajímali se pouze o cykloturistiku, vodní turistiku a kulturní poznávací CR, které jsou v této lokalitě nejvíce dostupné, je třeba nutno informovat informační centrum o této nabídce a v informačním centru tento produkt propagovat (např. vystaveným obrázkem s adresou, doporučením pracovníků centra atd.).

V příloze č. 3 jsou na fotografiích zobrazena a popsána místa, kterými by procházela jak naučná stezka, tak i trasa pro bryčku. Příloha č. 4 nás seznamuje s místy, kde se dané lokality nachází.

6 ZÁVĚR

Cíle předložené práce se částečně podařilo naplnit, největší problémy se vyskytly při detailním průzkumu v modelové oblasti, kde představitelé dotyčných obcí nebyli ochotni spolupracovat.

Podařilo se zjistit informace o hipoturistice v zemích, kde je tradičně rozvíjena a jsou pro ni příhodné podmínky, jako je Rakousko, Německo, Velká Británie, USA, Austrálie a Island (viz kapitola 2.3).

Dále jsem se zaměřila na Česko. Hipoturistika jako venkovský cestovní ruch se celkově v České republice rozvíjí v menším měřítku než v jiných zemích (Rakousko, Německo, Velká Británie a USA), kde jsou jezdecké stanice evidovány a kategorizovány a o hipostezky pečují provozovatele stanic a místní organizace zabývající se o hipoturistiku. V určitých krajích Česka (kraj Jihočeský, Zlínský i kraj Vysočina) má tento typ CR finanční podporu a organizují ho různá občanská sdružení. V těchto krajích je také vybudováno nejvíce hipostezek, z nichž některé jsou páteční sítě spojující české stezky s rakouskými, německými i polskými. V ostatních krajích jsou vybudovány trasy v menším množství nebo je hipoturistika v začátcích rozvoje. Na Vysočině je v dnešní době vybudováno 864 km hipotras. Stezka Maříž – Golčův Jeníkov je páteční sítí sever – jih a napojuje se na stezku, která vede do Rakouska. Nejlépe rozvíjenou oblastí na Vysočině je Třebíčsko, kde je největší výskyt jezdeckých stanic a jezdeckých stezek. Naopak nejméně rozvíjená oblast je Havlíčkovobrodsko. V makroregionu Ledčsko na Havlíčkovobrodsku, kde byly pořízeny rozhovory, bylo zjištěno, že v této oblasti není o tento typ turismu zájem. Svědčí o tom, zánik jezdeckých stanic v okolí Ledče nad Sázavou, neochota obcí jakkoli se zapojovat do vývoje tohoto turismu nebo jakéhokoliv nového trendu CR a neinformovanost informačního centra v Ledči nad Sázavou.

V Česku se dále bude hipoturistika rozvíjet v krajích a oblastech, které mají malebnou krajinu, jsou dobře vybaveny a mají dobrou finanční podporu. V kraji Vysočina má nejlepší podmínky pro rozvoj Třebíčsko a Žďársko.

Stav jezdeckých tras a jezdeckých stanic na Vysočině se podařilo zjistit, a tudíž byl tento cíl splněn. Tedy odpověď na pracovní otázku: „Dochází k nárůstu počtu hipostanic a budování nových tras na Vysočině?“ je následující: Po zhlédnutí grafu 2, kde je vidět pokles počtu jezdeckých stanic mezi rokem 2006 a 2010, a po prozkoumání vybraného území se dochází k definitivnímu závěru, že počet stanic na Vysočině klesá. Počet hipostezek však stoupá. Je to díky tomu že, hipostezky si každý majitel stanice může vymyslet sám v okolí své stanice a po domluvě s majiteli pozemků, kterým půda, kde vymyšlená hipostezka prochází, patří, může provázet skupiny jezdců – vznikají neoznačené hipostezky. Dále je to kvůli propojení

jezdeckých stanic. Tyto trasy vytyčuje KČT. O vytyčování nových stezek jsou turisté informováni medií (televizí, denním tiskem, internetem atd.).

V modelovém území, za které bylo zvoleno Ledečsko, byl výzkum ztížen neochotou úředníků, pro něž byly připraveny dotazníky, spolupracovat a zánikem jezdeckých stanic v okolí. Zde se tedy také promítá opět odpověď, že jezdecké stanice zanikají. Také se tu nachází odpověď na otázku: Jaký zájem mají v mikroregionu Ledečsko tamní instituce? Stoprocentně se dá říci, že místní úřady a další instituce o tento typ turismu nejeví zájem. Preferují pouze osvědčenou turistiku (masový CR) jako je cyklistika, pěší turistika a kulturně poznávací CR.

Se zájmem institucí úzce souvisí zájem provozovatelů stanic. Majitelé stanic by o nabízení hipoturistiky turistům měli zájem, ale neochota místních institucí s nimi spolupracovat některé majitele dovedla k uzavření stanice. Tito majitelé o těchto problémech se mnou nebyli ochotni mluvit a raději odmítli řízené rozhovory. Přesto se našli dva majitelé jezdeckých stanic, kteří stále provozují svou stanici, a o své zkušenosti se podělili a provedli se mnou řízené rozhovory.

Posledním dílčím cílem bylo vytvoření návrhu hipostezky (odkaz na kapitolu 5), který byl přímo konzultován s majiteli stanic a pozitivně přijat. Tyto návrhy tras, zvláště trasa pro bryčku, by mohla být novým produktem, který by mohli nabízet pracovníci informačního centra, a zpestřit tak svoji nabídku a rozšířit možnosti pro turisty. Bylo by to přínosné, neboť informační centrum v Ledči nad Sázavou nemá dostatečné informace k venkovskému CR obecně, natož k hipoturistice. Byla jsem obeznámena s tím, že turisté se v tomto centru o hipoturistiku během doby, kdy se v ČR vyvíjí, nezajímali. Zároveň je tím zodpovězena další pracovní otázka: Do jaké míry se zajímají v tomto mikroregionu o hipoturistiku turisté? Je také splněn dílčí cíl, vytvoření návrhu hipostezky a jemu předcházející řízené rozhovory.

Můžeme konstatovat, že hipoturistika je podporována „shora“ např. krajskými institucemi a „zdola“ samotnými majiteli stájí, ale největším problémem je nezájem dotyčných obcí na lokální úrovni tento typ CR propagovat a nabízet návštěvníkům.

Seznam použité literatury a zdrojů

- ANDRLOVÁ, M. (2006): Turistika na koni v biosférické rezervaci Šumava – studie koncepce rozvoje, 42 s.[online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW <http://www.npsumava.cz/storage/hipoturistika1.pdf>.
- BUKÁČEK, R. a kol. (2008): Strategie ochrany krajinného rázu kraje Vysočina. STUDIO B&M. Žďár nad Sázavou, 81 s.
- ČERVINKA, P., HOLEČEK, M. a kol. (2006): Zeměpis ČR učebnice pro střední školy. Nakladatelství České geografické společnosti s.r.o., Praha, 95 s.
- DAVID, P., SOUKUP, V. (2009): Průvodce po Čechách, Moravě, Slezsku. Havlíčkovobrodsko. Soukup&David, Praha, 201 s.
- GREGORY, D., JOHNSTON, R. a kol. (2009): The Dictionary of Human Geography. Wiley-Blackwell, Singapore, 1052 s.
- KRÁLOVÁ, T. (2001): Agroturistika bez systému a podpor. Zemědělec č. 40/2001, Praha
- Koňské stanice v kraji Vysočina (2006). Krajský úřad Vysočina, Jihlava, 91 s.
- KOPŠO, E. a kol. (1992): Geografia cestovního ruchu. Slovenské pedagogické nakladatelství, Bratislava, 327 s.
- MAUER, P (2009): Hipoturistika jako forma rekreace fakta a střety [online]. [cit. 2012-04-09]. Dostupné z WWW <http://www.regionpress.cz/Hipoturistika-jako-forma-rekreace-fakta-a-strety-id-3631.aspx>.
- PAJMOVÁ, K. (2011): Analýza hipoturistiky v Karlovarském kraji (BP). VŠE, Praha, 63 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Česká republika, Praha, 448 s.
- POP, O (2012): Vývoj a podpora hipoturistiky v kraji Vysočina (BP). Přírodovědecká fakulta UK v Praze, 44 s.
- POUROVÁ, M (2000): Možnosti rozvoje agroturistiky v České republice. [online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139557/pourova.pdf.
- POUROVÁ, M. (2002): Perspektiva agroturistiky v České republice v souvislosti s integrací do EU. In Sborník z konference „Model evropského zemědělství a jeho implementace v podmínkách ČR“. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 18.-19. září 2002. [Online] [Citace: 2009-06-20] Dostupné na WWW: http://www2.zf.jcu.cz/public/departments/kre/konference_model_2002/sbornik/prispevky/pdf/20.pourova.pdf.

- POUROVÁ, M. a kol. (2004): Perspektiva venkovské turistiky v kraji Vysočina. In Agrární perspektivy XIII, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, s. 325-329.
- PRSKAVCOVÁ, M. (2007): Venkovská turistika - řešení pro hospodářsky slabé oblasti? Sborník z mezinárodní vědecké konference Zvyšování konkurenceschopnosti aneb Nové výzvy pro rozvoj regionů, států a mezinárodních trhů.[online]. [cit.2012-04-12]
Dostupné z WWW <http://vyzkum.hf.tul.cz/wd/download/2007/Prskavcova1.pdf>
- SÁBLÍK, J. (2003): Turistický průvodce Českomoravská vrchovina. Freytag&Bernt, Praha, 152 s.
- SOUČKOVÁ, H. (2009): Agroturistika jako jedna z významných forem diverzifikace zemědělství.[online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW
<http://fzp.ujep.cz/projekty/qh82126/V005/clanek6.pdf>.
- STRÍBRNÁ, M. (2005): Venkovská turistika a agroturistika. ProfiPress, Praha, 65 s.
- ŠIMKOVÁ, E. (2003): Udržitelný rozvoj venkova a role venkovské turistiky.[online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW:
http://www.ekonomie-management.cz/download/1331826657_e04c/03_simkova.pdf
- ŠKRAŇKOVÁ, P. (2008): Analýza rozvoje hipoturistiky v Pardubickém kraji (BP). VŠE, Praha, 41 s.
- ŠPIČÁKOVÁ, H. (2009): Hipoturistika, včera a dnes, tady a tam. [online]. [cit. 2012-04-12]. Dostupné z WWW
www.utok.cz/sites/default/files/data/USERS/u24/Clanek_Hipo_uvod.pdf.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.
- THÖNDLOVÁ, G. (2012): Komparativní analýza agroturistiky v České republice a ve Svobodném státu Bavorsku (disertační práce). Filozofická fakulta UK v Praze, 145 s.
- TROLL, C. (1972): Landšaftnajaekologijai biocenologija. Terminologičeskojeissledovanie. seriageografičeskaja, 3.Izvestija AN SSSR, Moskva.
- VÁŠÍČKOVÁ, M (2009): Kartografická prezentace hipoturistiky (BP). Univerzita Pardubice, Pardubice, 60 s.
- Vysočina tourism.Vysočinou v sedle: 1 : 170 000. 2011.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Ministerstvo pro místní rozvoj, Olomouc, 98 s.
- ZBOROVSKÁ, Z.(1995): Havlíčkobrodsko. Studio 3P, Havlíčkův Brod, 24 s.

ZÁKONY: Veterinární zákon č.286/2003 Sb.

Zákon o myslivosti č. 23/1962 Sb. (vyhláška 134/1996 Sb.)

Zákon o lesích č. 289/1995 Sb.

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. (168/2004 Sb., 218/2004 Sb.)

Zákon o veřejném stravování č. 258/2000 Sb.

Obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.)

Novela zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, přijatá zákonem č. 85/2004 Sb.

Živnostenský zákon (zákon č. 455/1991 Sb.)

Zákon o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb.

Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů

Silniční zákon č.304/1997 Sb.

Internetové stránky:

Abc turistiky - <http://www.abchistory.cz/hipostezky/> [9. 4. 2012].

Abc turistiky - <http://turistika.abchistory.cz/znaceni-hipostezky.htm> [27. 7. 2012].

Agroturistika a agrofarmy v ČR - <http://www.agroturistika.thoendel.cz/o-agroturistice.html>
[18. 4. 2012].

Czechtourism - <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/> [1. 8. 2012].

Český statistický úřad (ČSÚ) -

[http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/9b07756966fc5d68c12573da00512d31/\\$FILE/Zemdlstv%20na%20Vysoin%28internet%29.pdf](http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/9b07756966fc5d68c12573da00512d31/$FILE/Zemdlstv%20na%20Vysoin%28internet%29.pdf)
[22. 2. 2013].

Deník veřejné správy - <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6581921> [12. 4. 2012].

Euregio Bayerischer Wald – Böhmerwald – Unterrerr Inn - <http://www.euregio-bayern.de/>
[11. 7. 2012].

Havlíčkobrodský deník - http://havlickobrodsky.denik.cz/zpravy_region/atrativni-cyklostezka-by-mohla-spojiti-ledec-se-svetlou-20130219.html [12. 4. 2012].

Hipostezky v Plzeňském kraji - <http://www.hipostezkypk.cz/> [9. 4. 2012].

Hipoturistika na východní Moravě - <http://www.hyje.cz/> [12. 4. 2012].

Hipostezky - <http://www.hipostezkyonline.cz/> [9. 4. 2012].

Jezdecká turistika - <http://jezdecka-turistika.sothis.cz/> [9. 4. 2012].

Klub českých turistů - <http://www.kct.cz/cms/turisticke-znaceni-ket> [11. 7. 2012].

Kraj Vysočina - <http://www.kr-vysocina.cz/fond-vysociny/d-4000091/p1=1209>
[12. 4. 2012].

Město Frýdlant - <http://www.mesto-frydlant.cz/cs/turistika-sport-vystavy/tipy-na-vylet/znaceni-a-druhy-cyklotras.html> [27. 7. 2012].

Portál pro podnikání a export (informace Vysočina) -

<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/kraj-vysocina/charakteristika-kraje-vysocina/1000927/40302/> [9. 4. 2012].

Rakovnicko - <http://www.rakovnicko.info/turistika/konska-turistika/> [24. 4. 2013].

www.mapy.cz - <http://www.mapy.cz/#x=15.344926&y=49.655483&z=10> [12. 4. 2013].

The British Horse Society - <http://www.bhs.org.uk/> [11. 7. 2012].

Turistika na koni (Jihočeský kraj) - <http://www.turistikanakoni.cz/> [9. 4. 2012].

Turistické stezky a využívání cestní sítě v krajině pro turistiku - <http://www.utok.cz/node/145>
[27. 7. 2012].

Turistické značení v České republice - <http://www.pruzkumnik.cz/praxe/turistika/> [27.7. 2012].

Turistický portál (Vysočina) - <http://www.region-vysocina.cz/> [9. 4. 2012].

Vysočina tourism - <http://www.vysocinatourism.cz/> [12. 4. 2012].

Zpravodajský server o koních a jezdeckví - <http://www.equichannel.cz/v-zapadnich-cechach-budou-hipostezky> [12. 4. 2012].

7 PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky pro provozovatele stanic

Příloha č. 2: Otázky pro představitele samosprávy v obci, kde je provozována stanice
nabízející hipoturistiku

Příloha č. 3: Leděč nad Sázavou a okolí – fotografická dokumentace turisticky zajímavých
míst

Příloha č. 4: Mapa okolí Ledče nad Sázavou

Příloha č. 1: Otázky pro provozovatele stanic

- Krátké seznámení se stanicí – nově založená/ dřívější chov koní bez hipoturistiky, kolik má koní, jaké další aktivity kromě hipoturistiky nabízí, celoročně/sezónně?
- Kdy a proč se provozovatel rozhodl, že se bude hipoturistice věnovat?
- Jaké administrativní úkony zahájení činnosti předcházely (jaká povolení byla třeba obstarat, na kterých úřadech se registrovat atd.)? Jaké změny ve stávajícím provozu musel provozovatel provést?
- S jakými obtížemi se při provozování hipoturismu setkává? Které faktory mu naopak činnost ulehčují?
- Kolik úsilí a práce do svého podnikání vložil, jestli se mu úsilí vrátilo?
- Kolik má zaměstnanců (a v jakých funkcích)? Pracují na stanici i členové rodiny?
- Konkurenční zařízení v blízkosti
- Co ovlivňuje počet návštěvníků, jak se provozovatel zviditelňuje (reklama)?
- Uvítal by novou hipostezku v okolí jeho farmy?
- Návrhy a nápady – lépe dlouhá putování, jaké zajímavosti na cestě, naučný charakter atd.?
- Kdo by měl mít stezku ve správě?

Příloha č. 2: Otázky pro představitele samosprávy v obci, které je provozována stanice nabízející hipoturistiku

- Jak dlouho se v této obci provozuje hipoturismus? Obstojí ve srovnání s jinými formami turismu?
- Podporuje veřejnost provozovatele hipoturistiky? Jaké výhrady mají obyvatelé obce?
- Řešila někdy samospráva konflikt mezi provozovatelem a veřejností (oficiální stížnosti)?
- Je provozování hipoturistiky v souladu s dlouhodobým záměrem samosprávy?
- Co konkrétního přináší obci rozvoj hipoturistiky?
- Jak obec podporuje hipoturismus?
- Podpořila by obec vznik nové hipoturistiky v okolí obce, případně v zastavěné oblasti obce?

Příloha č. 3: Ledeč nad Sázavou a okolí – fotografická dokumentace turisticky zajímavých míst

(Fotografie byly pořízeny fotoaparátem Canon PowersShot A590 IS mnou osobně v letech 2011-2013 v okolí Havlíčkovobrodské)

1) Ledeč nad Sázavou (hrad a Kostel sv. Petra a Pavla) – pohled z mostu. Na hradě se nachází muzeum, které je přístupné veřejnosti od dubna do září. Přístupná je také věž, z které je nádherný pohled na město a okolí. Kostel sv. Petra a Pavla vznikl ve 14. století. Tento kostel je unikátní tím, že výzdobu udělali ledečští hrnčíři v 16. století. Most, z kterého je snímek pořízen, je každodenně využíván dopravními prostředky, jedná se o silniční most, na kterém jsou chodníky.

2) Pohled na hrad a kostel sv. Petra a Pavla od Husova sboru. - Husův sbor patří Československé církvi husitské a vznikl ve 20. století.

3) Železniční zastávka Posázavského Pacifiku v Ledči nad Sázavou – Z této zastávky se dá dostat vlakem podél řeky Sázavy do přírodní rezervace Stvořidla a dále do Smrčné k Čertovu kameni až do Světlé nad Sázavou, kde jsou sklárny a zámecký park, který je hojně využívám maminkami s kočárky.

4) Pohled z mostu na řeku Sázavou a lesopark Šeptouchov – focen ze stejného mostu jako fotografie 1. Lesopark se rozkládá na Šeptouchovských skalách, odkud je krásný výhled na město. Nacházejí se zde i dva altánky, kde je možné po procházce po parku si odpočinout.

5) Thunovský letohrádek v Ledči nad Sázavou – Sloužil jako letní sídlo pánům z Ledče. Nachází se kousek od ledečského hradu. V jeho zahradách se v dnešní době rozkládají tenisové kurty.

6) Přírodní rezervace Stvořidla - nachází se asi 6,5 km od Ledče nad Sázavou. Tato oblast má velký potenciál pro vodáctví a turistiku.

7) Řeka Sázava, protékající přírodní rezervací Stvořidla – Řeka je v tomto úseku (asi 4,5 km) plná balvanů a peřejí. Vodáci tuto část často vyhledávají. Splavná je pouze při vyšším stavu vody.

8) Lipnice nad Sázavou (hrad) – Obec se nachází 16 km od Ledče nad Sázavou. Je rodným městem spisovatele Jaroslava Haška. V okolí Lipnice se nachází několik lomů, v kterých se těžilo (dnes zatopené vodou) nebo stále těží kámen.

9) Lipnice nad Sázavou (lom Ucho) – Jedna z památek Národního památníku odposlechu. Bretschneiderovo ucho bylo odhaleno roku 2005.

10) Lipnice nad Sázavou (lom Ústa) – Další z památek Národního památníku odposlechu. Ústa pravdy byla odhalena roku 2006.

11) Lipnice nad Sázavou (lom Oko) – Poslední z památek Národního památníku odposlechu Zlaté oči byly odhaleny roku 2007.

12) Památník Jaroslava Foglara ve Sluneční zátocce – Ve Sluneční zátocce tábořil se skauty Jaroslav Foglar a právě toto místo bylo pro něj inspirací k sepsání knížky Hoši od Bobří řeky. Na jeho počest byl zde postaven památník v roce 2007.

13) Okolí Ledče nad Sázavou (řeka Sázava u Podhradí) – Podél řeky vede železniční trať, která spojuje Čerčany s Ledčí nad Sázavou, Světlou nad Sázavou a Havlíčkovým Brodem, nazývaná Posázavský Pacifik.

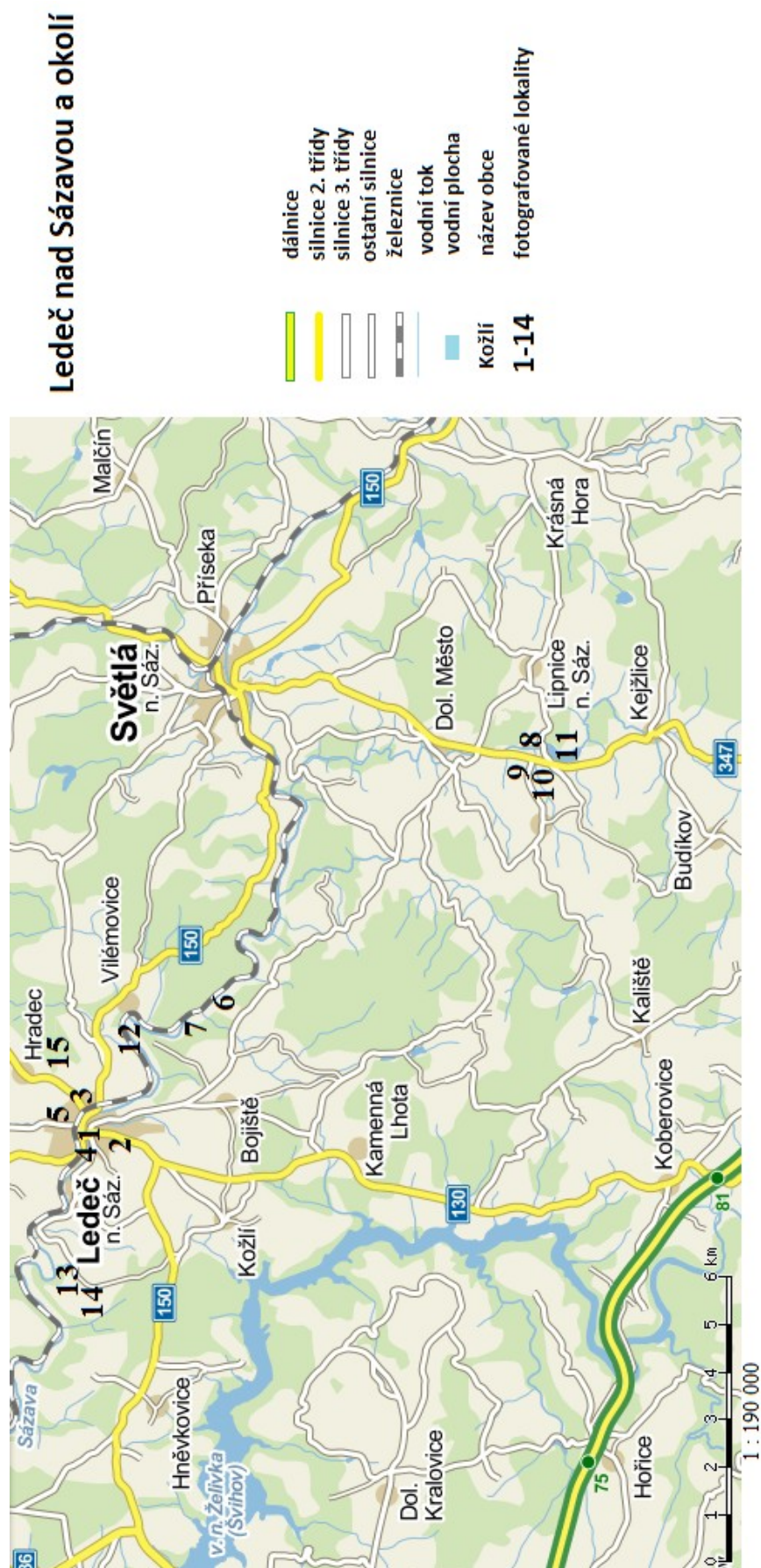

14) Okolí Ledče nad Sázavou (Sechov) – Okolí Ledče je obklopeno lesy, poli a loukami, po kterých vedou nezpevněné cesty.

15) Okolí Ledče nad Sázavou - V okolí se se na polích pěstují nejčastěji brambory nebo obiloviny. Lesy bývají plné lesních plodů a jedlých hub.

Příloha č. 4: Mapa okolí Ledče nad Sázavou s vyznačením fotografovaných lokalit

Zdroj: www.mapy.cz, vlastní úprava